

Τα παιδιά του 2ου
Δημοτικού Σχολείου Νέας
Ραιδεστού προσπαθούν να
ικανοποιήσουν την
περιέργειά τους για τη
μεγάλη επέτειο. Έτσι
λοιπόν καταθέτουν...

200
ερωτήσεις
για τα
200 χρόνια
από την
Επανάσταση

Περιεχόμενα

Πρόλογος	9
1. Οι Έλληνες πώς βρήκαν το θάρρος και τα όπλα για να πολεμήσουν τους Τούρκους μετά από 400 χρόνια σκλαβιάς;	11
2. Πώς ενημερώνονταν οι πολίτες;.....	12
3. Ποιος ήταν ο πρώτος Έλληνας ήρωας που σκοτώθηκε κατά τη διάρκεια της επανάστασης και ποιος ο τελευταίος?.....	13
4. Γιατί οι Αιγύπτιοι βοήθησαν τους Τούρκους να νικήσουν;.....	14
5. Από τι πέθαναν οι περισσότεροι ήρωες του 1821; 15	
6. Πώς αντιλαμβάνονταν οι Έλληνες του 1821 το περιεχόμενο της Επανάστασής τους;	16
7. Πώς επικοινωνούσαν από μακριά, αφού δεν είχαν τηλέφωνα;	17
8. Οι άλλες χώρες του κόσμου ενεπλάκησαν;.....	18
9. Ποιοι ήταν οι σύμμαχοι της κάθε χώρας;.....	19
10. Ποια ήταν η πιο σημαντική μάχη;	20
11. Γιατί μας κατέκτησαν οι Οθωμανοί;.....	22
12. Πώς καταφέραμε να ελευθερωθούμε;.....	23
13. Πώς τα περνούσαν οι Έλληνες που ήταν υπόδουλοι για 400 χρόνια;.....	24

14. Πώς δεν φοβόντουσαν οι επαναστάτες;..... 25
15. Από πού άρχισε η ελληνική Επανάσταση του 1821 και ποιος την κήρυξε;..... 26
16. Γιατί δεν επαναστάτησαν οι Έλληνες πιο νωρίς;27
17. Ο Παπαφλέσσας ήταν ο μόνος από τους κληρικούς που πολέμησε στην Επανάσταση;..... 28
18. Ποια ήταν η μεγαλύτερη νίκη του Καραϊσκάκη; 29
19. Πώς δεν είδαν οι Τούρκοι τον Κανάρη όταν ανατίναξε τη ναυαρχίδα τους στη Χίο;..... 30
20. Πότε τελείωσε οριστικά ο πόλεμος με τους Τούρκους;..... 32
21. Τι όπλα χρησιμοποιήθηκαν στην Επανάσταση; 33
22. Πώς ένιωσαν οι Έλληνες μετά την άλωση της Τριπολιτσάς;..... 34
23. Με τι πολεμούσαν κυρίως; Με σπαθιά ή με όπλα; 35
24. Αφού η Ελλάδα είναι μικρή χώρα γιατί ήθελαν τόσο να την έχουν στην κατοχή τους; 36
25. Πώς άντεξαν οι Έλληνες τόσα χρόνια σκλαβιάς;37
26. Γιατί ο Κανάρης ήθελε να πολεμήσουν στη θάλασσα και οι Ψαριανοί στη στεριά; 38
27. Πόσο άλλαξαν οι Έλληνες μετά από 400 χρόνια σκλαβιάς; 39

28.	Τι ρούχα φορούσαν την εποχή της Επανάστασης του 1821;.....	40
29.	Φορούσαν όλοι τα ίδια ρούχα;.....	41
30.	Τι έτρωγαν οι επαναστάτες;.....	42
31.	Τα όπλα των Ελλήνων ήταν καλά για να αντιμετωπίσουν τους εχθρούς;.....	44
32.	Ποιος ήταν ο αρχηγός των Ελλήνων στην Επανάσταση και ποιον είχαν οι Τούρκοι;.....	45
33.	Πώς βοηθούσαν οι γυναίκες στον πόλεμο;.....	46
34.	Από ποιο νησί καταγόταν η Μπουμπουλίνα;.....	47
35.	Ποιο ήταν το παρατσούκλι του Κολοκοτρώνη;.....	48
36.	Για ποιους λόγους έγινε η Επανάσταση του 1821;.....	49
37.	Υπάρχουν τραγούδια που υμνούν τα κατορθώματα των ηρώων της Επανάστασης;.....	50
38.	Πώς πέθανε η Μπουμπουλίνα;.....	51
39.	Πότε έγινε η δεύτερη πολιορκία του Μεσολογγίου;.....	52
40.	Ποιοι ίδρυσαν τη Φιλική Εταιρεία;.....	53
41.	Ποιοι συμμετείχαν στην Επανάσταση του 1821;.....	55
42.	Πότε έγινε η σφαγή της Χίου;.....	56

43. Γιατί κάποιοι Έλληνες πολεμούσαν για τα χρήματα και όχι για να ελευθερωθεί η ίδια τους η πατρίδα;..... 57
44. Ποιος πασάς έκανε τη μεγαλύτερη καταστροφή στην Επανάσταση; 58
45. Γιατί ο Κολοκοτρώνης έγινε αρχιστράτηγος;..... 59
46. Σε ποια χώρα δεν άρεσε καθόλου από την αρχή μέχρι το τέλος η ιδέα της Επανάστασης;..... 60
47. Πώς και πού φτιάχνονταν τα όπλα;..... 61
48. Γιατί οι Δυνάμεις της εποχής μας βοήθησαν;... 62
49. Για ποιο λόγο οι Μεγάλες Δυνάμεις δε βοήθησαν νωρίτερα τους Έλληνες;..... 63
50. Γιατί οι Τούρκοι δεν υποχώρησαν όταν όλη η Ευρώπη ήταν εναντίον τους; 64
51. Πώς ξέρουμε σήμερα κάθε σημείο μάχης, κάθε ημερομηνία και κάθε συνθήκη; 66
52. Για ποιο λόγο υπήρχε συνεχής έλλειψη συντονισμού από την Ελληνική πλευρά;..... 67
53. Πόσες μάχες έγιναν συνολικά στην Επανάσταση; 68
54. Πώς αλλάζουν οι σχέσεις Δύσης – Ανατολής μέσα στα 400 χρόνια της οθωμανικής κυριαρχίας;..... 69
55. Ποιος ήταν ο ρόλος των Φιλελλήνων στον Αγώνα; 70

56. Γιατί οι Έλληνες έκαναν συνέχεια εμφυλίου; 71
57. Γιατί κάποιοι Ευρωπαίοι τάχθηκαν υπέρ της Ελλάδας κι έγιναν φιλέλληνες; 72
58. Τι θα γινόταν αν ζούσε ο Καποδίστριας; 73
59. Τι θα γινόταν στην πολιορκία της Ακρόπολης αν δεν είχε σκοτωθεί ο Καραϊσκάκης; 74
60. Ποιος ήταν ο σουλτάνος των Τούρκων; 75
61. Αν οι Έλληνες ήταν πιο ενωμένοι θα μπορούσαν να είχαν κερδίσει νωρίτερα την Επανάσταση; 77
62. Ποια είναι η σημασία της Επανάστασης; 78
63. Γιατί οι επαναστάτες της Πελοποννήσου ήταν πιο ισχυροί από τους άλλους αγωνιστές; 79
64. Ποια ήταν η ψυχολογική κατάσταση των Ελλήνων μετά τον πόλεμο; Πώς τους επηρέασαν οι άσχημες εικόνες που έβλεπαν; 80
65. Πώς πέθανε ο Κολοκοτρώνης; 81
66. Ποιες μεγάλες μάχες – ναυμαχίες αποτυπώθηκαν σε διάσημους πίνακες της εποχής; 82
67. Πώς γνωρίζουμε τα πρόσωπα των ηρώων της Επανάστασης; Τους έβγαλε κάποιος φωτογραφία; 83
68. Ποια άλλα γεγονότα της Επανάστασης αποτυπώθηκαν σε διάσημους πίνακες; 84
69. Βρίσκατε εύκολα τροφή πάνω στα βουνά; 85
70. Τι ήταν οι κλέφτες; 86

71.	Τι ήταν οι αρματολοί;.....	87
72.	Τι είναι η επανάσταση του 1821;.....	88
73.	Πόσες γυναίκες συμμετείχαν στην ελληνική επανάσταση;.....	89
74.	Σε ποιο ιστορικό γεγονός αναφέρεται το τραγούδι: «Στα Τρίκορφα»;.....	90
75.	Σε ποιο ιστορικό γεγονός αναφέρεται το διάσημο δημοτικό τραγούδι: «Σαράντα παλικάρια»;.....	85
76.	Από πού προέρχεται ο πασίγνωστος στίχος: «Του Κίτσου η μάνα κάθουνταν»;.....	86
77.	Πότε ελευθερωθήκαμε από τους Τούρκους;.....	87
78.	Υπήρχαν σχολεία πριν την Επανάσταση;.....	88
79.	Πού έβρισκαν τα όπλα τους οι επαναστάτες;.....	89
80.	Πού κρύβονταν οι επαναστάτες όταν κινδύνευαν; 90	
81.	Τι έκανε τη Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα να συμμετάσχει στην Επανάσταση;.....	91
82.	Σε ποια μάχη φοβήθηκε περισσότερο ο Οδυσσέας Ανδρούτσος;.....	92
83.	Πόσα καράβια είχε ο στόλος των Ελλήνων;.....	93
84.	Όλα όσα ξέρουμε για τον πόλεμο την εποχή εκείνη είναι αλήθεια;.....	94
85.	Πως ένιωσε η Μαντώ Μαυρογένους όταν ξέσπασε η Επανάσταση και τι έκανε;.....	95

86. Γιατί αυτοί που έδωσαν τις περιουσίες τους για την Επανάσταση δεν τις πήραν πίσω;..... 96
87. Γιατί γιορτάζουμε την 25^η Μαρτίου;..... 97
88. Γιατί ονομάζουν κλέφτες αυτούς που πολεμούσαν στα βουνά;..... 98
89. Πόσο καιρό κράτησε η Επανάσταση του 1821;.. 99
90. Πολέμησαν και παιδιά στην Επανάσταση του 1821; 100
91. Ποιοί ήταν οι μεγάλοι στρατηγοί της Επανάστασης;..... 101
92. Υπήρχανε σχολεία όσο διαρκούσε η Επανάσταση; 102
93. Ποιοί είναι οι ήρωες του 1821;..... 103
94. Πόσα χρόνια ήμασταν σκλαβωμένοι;..... 104
95. Τι ήταν το γιουρούσι;..... 105
96. Υπήρχε μέρος της Ελλάδας που να μην είχαν κατακτήσει οι Τούρκοι; 106
97. Εγινε επανάσταση και στη Μακεδονία το 1821; 107
98. Εγιναν μάχες κοντά στη Θεσσαλονίκη; 108
99. Γιατί δεν ελευθερώθηκε και η Μακεδονία το 1821; 109
100. Εγινε επανάσταση και στη Χαλκιδική;..... 110
101. Ποιος έγραψε τον Εθνικό μας Ύμνο;..... 111

102. Γιατί έχουμε δύο σχέδια σημαίας; 112
103. Γιατί οι Σουλιώτισσες έπεσαν στον γκρεμό; Έγινε κάτι παρόμοιο στην Επανάσταση;..... 113
104. Οι Τούρκοι έκαναν βασανιστήρια στους Έλληνες;
114
105. Οι Έλληνες του Μεσολογγίου είχαν κάποιο σχέδιο για να ξεφύγουν; Γιατί τελικά δεν τα κατάφεραν;..... 115
106. Γιατί η Έξοδος του Μεσολογγίου συγκλόνισε τόσο πολύ; 116
107. Ποιο είναι το μήνυμα της Επανάστασης του 1821; 117
108. Πώς γίνεται οι Ελληνίδες να πολεμούσαν τόσο καλά, ενώ αρκετές από αυτές ήταν πλούσιες και μορφωμένες αρχόντισσες και είχαν μάθει να ζουν στη χλιδή; 118
109. Αφού η Ελλάδα ήταν ανεξάρτητο κράτος, γιατί ο βασιλιάς Όθωνας επιλέχθηκε από τις Μεγάλες Δυνάμεις;
119
110. Αυτοί που έδωσαν τις περιουσίες τους στον Αγώνα δυσκολεύτηκαν να το κάνουν;..... 120
111. Πόσο δύσκολο ήταν να πολεμάει κανείς μια υπερδύναμη της εποχής; 121
112. Πώς κατόρθωνε ο Κολοκοτρώνης να εμψυχώνει τους αγωνιστές; 122
113. Ποιοι είναι οι Νεομάρτυρες; 123

Πρόλογος

«Ο τρακόσιοι! σηκωθείτε
και ξανάρθετε σε εμάς
τα παιδιά σας θέλ' ιδείτε
πόσο μοιάζουνε μ' εσάς»

Διονύσιος Σολωμός Ύμνος στην Ελευθερία

1821-2021: 200 χρόνια από την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης

Η Ελληνική Επανάσταση κινεί και εμπνέει παρά την πρωτόγνωρη υγειονομική κρίση που βιώνουμε. Το 2ο Δημοτικό σχολείο Νέας Ραιδεστού δε θα μπορούσε να μείνει αμέτοχο στο πνεύμα της εθνεγερσίας που σήμανε την απαρχή της πορείας που οδήγησε στη σημερινή Ελλάδα.

Στόχος της δράσης μας είναι οι μαθητές και οι μαθήτριες, με τη διακριτική καθοδήγηση των εκπαιδευτικών μας, να εκφράσουν τις απορίες τους, να διερευνήσουν και να συλλέξουν πληροφορίες και να αποκτήσουν μια βαθύτερη γνώση, αντίληψη των ιστορικών γεγονότων και προσώπων εκείνης της εποχής, να διαμορφώσουν μια πιο ολοκληρωμένη

γνώση γύρω από την Εθνική Παλιγγενεσία ώστε να ενδυναμωθεί η ατομική και συλλογική εθνική τους ταυτότητα και να συλλογιστούν ελεύθερα το μέλλον.

Η δράση μας θα είναι προσβάσιμη διαδικτυακά, από την ιστοσελίδα του Σχολείου και ευχόμαστε μέχρι το τέλος του 2021 να διευρυνθεί και να εμπλουτιστεί.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω από καρδιάς τους/τις εκπαιδευτικούς, τους μαθητές και τις μαθήτριες και τους γονείς του Σχολείου μας, για τη δημιουργική προσπάθειά τους να γνωρίσουν το παρελθόν και να δημιουργήσουν συναισθήματα που θα παραμείνουν πολύ καιρό στη μνήμη!

Τιμή και δόξα στους αθάνατους ηρωικούς αγωνιστές του 1821!

Η διευθύντρια
Συγκιρίδου Ευαγγελία

.....

Γιατί εμείς δεν τραγουδάμε για να ξεχωρίσουμε αδελφέ μου απ' τον κόσμο.

Εμείς τραγουδάμε για να σμιζουμε τον κόσμο!

Γιάννης Ρίτσος

1. Οι Έλληνες πώς βρήκαν το θάρος και τα όπλα για να πολεμήσουν τους Τούρκους μετά από 400 χρόνια σκλαβιάς;

Εύα, Ε2

Το θάρος δεν έλειπε, γιατί στα 400 χρόνια σκλαβιάς γίνανε πάρα πολλές επαναστάσεις εναντίον των Τούρκων. Τα όπλα όμως είναι μια διαφορετική ιστορία. Στην αρχή όπλα είχαν μόνο οι παλιοί κλέφτες και οι αρματολοί, καθώς και όσοι, όπως οι Σουλιώτες, είχαν καταφύγει στα Επτάνησα και είχαν γίνει μισθοφόροι στον στρατό των Άγγλων ή των Γάλλων. Οι θαλασσινοί, χάρη σε μία συμφωνία μεταξύ Ρωσίας και Τουρκίας, (συνθήκη Κιουτσούκ Καϊναρτζή - 1774) μπορούσαν να έχουν στα καράβια τους όπλα και κανόνια για να αντιμετωπίζουν τους πειρατές. Στο ξεκίνημα της Επανάστασης όμως, πολλοί πήγαν να πολεμήσουν χωρίς να έχουν παρά μόνο μαχαίρια ή αγροτικά εργαλεία κι απέκτησαν όπλα παίρνοντάς τα από τους εχθρούς.

2. Πώς ενημερώνονταν οι πολίτες;

Χαρίτων, Ε2

Για την ενημέρωση των πολιτών χρησιμοποιήθηκαν όλα τα μέσα της εποχής. Όταν οι αρχηγοί των επαναστατών ή η κυβέρνηση ήθελαν να κάνουν κάποια ανακοίνωση, έβγαζαν τελάληδες που διαλαλούσαν τα νέα στις γειτονιές των πόλεων. Στα μικρά χωριά συνήθιζαν να χτυπάνε την καμπάνα της εκκλησίας για να συγκεντρωθούν οι κάτοικοι στην πλατεία κι εκεί να ενημερωθούν. Το πιο διάσημο μέσο ενημέρωσης όμως, ήταν η εφημερίδα. Στη διάρκεια της Επανάστασης εκδόθηκαν και κυκλοφόρησαν πάνω από 10 εφημερίδες στις επαναστατημένες περιοχές. Η πιο γνωστή είναι τα «Ελληνικά Χρονικά» που εκδίδονταν στο Μεσολόγγι από τον Ελβετό Ζαν - Ζακ Μάγερ. Η κυκλοφορία της σταμάτησε το 1826, όταν μια τουρκική βόμβα έπεσε μέσα στο σπίτι που τυπωνόταν και κατέστρεψε τα μηχανήματα.

3. Ποιος ήταν ο πρώτος Έλληνας ήρωας που σκοτώθηκε κατά τη διάρκεια της επανάστασης και ποιος ο τελευταίος?

Κατερίνα, Ε2

Τα ονόματα των πρώτων και των τελευταίων νεκρών της Επανάστασης δεν έχουν σωθεί. Στη μάχη των Καλαβρύτων, που ξεκίνησε στις 21 Μαρτίου 1821, εξακόσιοι επαναστάτες πολιορκήσαν τους Τούρκους που είχαν καταφύγει σε τρεις πύργους. Οι πρώτες απώλειες των Ελλήνων ήταν δύο νεκροί και τρεις τραυματίες, ανάμεσά τους κι ένας από τους αρχηγούς, ο Νικόλαος Σολιώτης. Οι πρώτοι νεκροί των οποίων τα ονόματα γνωρίζουμε, είναι οι Βασίλειος Ορκουλάτος και Παναγιώτης Καρατζάς, που σκοτώθηκαν πολεμώντας στην Πάτρα στις 25 Μαρτίου. Η τελευταία μάχη της Επανάστασης δόθηκε στην Πέτρα της Βοιωτίας. Ο Δημήτριος Υψηλάντης έγραψε στον Ιωάννη Καποδίστρια ότι σκοτώθηκαν τρεις και τραυματίστηκαν δώδεκα Έλληνες, χωρίς να αναφέρει τα ονόματά τους.

4. Γιατί οι Αιγύπτιοι βοήθησαν τους Τούρκους να νικήσουν;

Κωνσταντίνος, Ε2

Η Αίγυπτος εκείνη την εποχή βρισκόταν σε μία ιδιότυπη κατάσταση. Τυπικά αποτελούσε ακόμα μέρος της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, αλλά ο πασάς της Αιγύπτου, Μωχάμετ Άλι, είχε μεγάλη δύναμη. Είναι χαρακτηριστικό ότι διέθετε δικό του στρατό εξοπλισμένο κι εκπαιδευμένο από Γάλλους αξιωματικούς, σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Ο σουλτάνος δεν τον διέταξε να πολεμήσει εναντίον των Ελλήνων. Ουσιαστικά ζήτησε τη βοήθειά του, δίνοντάς του ως αντάλλαγμα την Κρήτη, καθώς και την υπόσχεση ότι αν ο Ιμπραήμ νικήσει τους Έλληνες, θα γίνει πασάς της Πελοποννήσου. Ο Μωχάμετ Άλι ήθελε να δημιουργήσει δικό του ανεξάρτητο κράτος, ή ακόμα και να πάρει τη θέση του σουλτάνου, οπότε η καταστολή της Επανάστασης εξυπηρετούσε τα σχέδιά του.

5. Από τι πέθαναν οι περισσότεροι ήρωες του 1821;

Θανάσης, Ε2

Στη διάρκεια της Επανάστασης αυτοί που έχασαν τη ζωή τους από ασθένειες ή από πείνα, ήταν περισσότεροι από αυτούς που σκοτώθηκαν στις μάχες. Οι άθλιες συνθήκες υγιεινής και η κακή διατροφή ευνοούσαν το ξέσπασμα επιδημιών όπως η επιδημία τύφου στην Τρίπολη το 1821, από την οποία πέθαναν πάνω από 3.000 άνθρωποι. Σε περίπτωση πολιορκίας, όπως στο Μεσολόγγι ή στην Αθήνα, όταν τελείωναν τα τρόφιμα οι πολιορκημένοι πέθαιναν είτε από την πείνα, είτε από αρρώστιες που προκαλούνταν από ακατάλληλες τροφές ή βρώμικο νερό. Τέλος, η έλλειψη αρκετών γιατρών και φαρμάκων έκανε οποιονδήποτε τραυματισμό πολύ επικίνδυνο. Για τον λόγο αυτό η πιο συνηθισμένη ευχή ήταν «καλό βόλι», που εξέφραζε την επιθυμία για έναν γρήγορο, ανώδυνο και ηρωικό θάνατο.

6. Πώς αντιλαμβάνονταν οι Έλληνες του 1821 το περιεχόμενο της Επανάστασής τους;

Βαγγέλης, Ε2

Οι Έλληνες του 1821 αντιλαμβάνονταν την Επανάσταση ως εθνική, θρησκευτική, κοινωνική και πολιτική. Εθνική και θρησκευτική, γιατί αυτά ήταν τα κοινά στοιχεία που συνέδεαν τους επαναστάτες. Ταυτόχρονα, το έθνος και η θρησκεία ήταν αυτά που τους τοποθετούσαν στο καθεστώς του υπόδουλου μέσα στο οθωμανικό κράτος. Κοινωνική και πολιτική γιατί οι Έλληνες επηρεάστηκαν από τις ιδέες του Διαφωτισμού και ίδρυσαν ήδη από το 1822 ένα κράτος δημοκρατικό, που προστάτευε τα ατομικά δικαιώματα, έκανε διάκριση των εξουσιών, έδινε έμφαση στην πολιτική ισοότητα και κυρίως ήταν Κράτος Δικαίου, κάτι που για τους Επαναστάτες συνιστούσε έναν στόχο εξίσου ιερό με την απελευθέρωση. Δεν τους αρκούσε δηλαδή να αποκτήσουν εθνική ανεξαρτησία, αλλά ήθελαν κι ένα κράτος που να της δίνει νόημα και αξία.

7. Πώς επικοινωνούσαν από μακριά, αφού δεν είχαν τηλέφωνα;

Γιώργος, Α΄
Στέλιος, Ε2

Ουσιαστικά το μοναδικό μέσο επικοινωνίας την εποχή εκείνη ήταν η αλληλογραφία. Γι' αυτό και οι Έλληνες οπλαρχηγοί, που σχεδόν όλοι ήταν αγράμματοι, είχαν δίπλα τους έναν γραμματικό για να του υπαγορεύουν τις επιστολές και αγγελιοφόρους για να τις στέλνουν. Χρησιμοποιήθηκαν όμως σε διάφορες περιπτώσεις και άλλα συστήματα: ανάλογα με το πόσες φωτιές άναβαν σε συγκεκριμένα σημεία, οι επαναστάτες πληροφορούνταν προς τα πού κινείται ο εχθρός. Ο Μιαούλης μεταχειριζόταν σημαίες για να διατάξει τα μπουρλότα του στόλου να επιτεθούν. Ένας συμφωνημένος αριθμός από τουφεκίες ειδοποιούσε τους φίλους ότι πλησιάζει βοήθεια, ή ότι όλα είναι έτοιμα για την επίθεση. Τέλος, παροιμιώδης ήταν η βροντερή φωνή του Κολοκοτρώνη, που μπορούσε να ακουστεί ακόμα και πάνω από τον θόρυβο της μάχης, όπως έγινε στο Βαλτέτσι.

β. Οι άλλες χώρες του κόσμου ενεπλάκησαν;

Θεόδωρος, Ε2

Ενεργή εμπλοκή άλλων χωρών στην Επανάσταση δεν υπήρξε παρά μόνο στο τέλος της. Το 1827 ένας στόλος από αγγλικά, γαλλικά και ρωσικά πολεμικά κατέστρεψε τον τουρκοαιγυπτιακό στόλο στο Ναβαρίνο. Το 1828 15.000 Γάλλοι στρατιώτες αποβιβάστηκαν στην Πελοπόννησο για να διώξουν τους Αιγύπτιους του Ιμπραήμ. Ωστόσο, επειδή Γαλλία και Τουρκία είχαν φιλικές σχέσεις, υπήρχαν αυστηρές διαταγές να αποφευχθεί η σύγκρουση.

Υπήρξε όμως από την αρχή εμπλοκή ξένων χωρών σε διπλωματικό και οικονομικό επίπεδο. Αρχικά η Ρωσία επέτρεψε στον τουρκικό στρατό να μπει στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες και να χτυπήσει τους επαναστάτες. Αργότερα, ο ανταγωνισμός και τα συμφέροντα των Μεγάλων Δυνάμεων, τις οδήγησαν να μη βοηθήσουν τους Τούρκους και τελικά να υποστηρίξουν τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου ελληνικού κράτους.

9. Ποιοι ήταν οι σύμμαχοι της κάθε χώρας;

Βασίλης, Δ2

Σύμμαχοι, με την «κανονική» έννοια του όρου, δεν υπήρξαν για καμία πλευρά. Αρχικά οι χώρες της Ευρώπης δεν υποστήριξαν την Επανάσταση, αλλά αυτό δε σημαίνει πως ήταν σύμμαχοι των Τούρκων. Όταν τελικά υποστήριξαν τη δημιουργία ενός ελεύθερου ελληνικού κράτους, περισσότερο φρόντιζαν για τα δικά τους συμφέροντα. Επομένως, ούτε με τους Έλληνες ήταν σύμμαχοι. Η Αίγυπτος, που βοήθησε τους Τούρκους με τον στρατό της, πάλι δεν ήταν σύμμαχος, γιατί ουσιαστικά ήταν μια επαρχία της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Επομένως, παρόλο που και οι Τούρκοι και οι Έλληνες δέχτηκαν βοήθεια από άλλους, καμία πλευρά δεν είχε συμμάχους.

10. Ποια ήταν η πιο σημαντική μάχη;

Βασιλῆς, Δ2
Γιώργος, Στ1

Δεν μπορούμε να πούμε ότι μία συγκεκριμένη μάχη ήταν η πιο σημαντική από όλες. Δόθηκαν πολλές μάχες που ήταν πολύ σημαντικές, η καθεμία για διαφορετικούς λόγους. Για παράδειγμα:

- Οι μάχες στο χάνι της Γραβιάς και στα Βασιλικά της Λαμίας δεν επέτρεψαν στους Τούρκους να φτάσουν στην Πελοπόννησο.
- Η άλωση της Τριπολιτσάς έδωσε στους Έλληνες τον έλεγχο σχεδόν ολόκληρης της Πελοποννήσου.
- Η ναυμαχία του Γέροντα δεν επέτρεψε στους Τούρκους και τους Αιγυπτίους να αποκτήσουν τον έλεγχο στο Αιγαίο.
- Η μάχη στην Πέτρα της Βοιωτίας σήμανε την οριστική αποχώρηση των Τούρκων από τη Στερεά Ελλάδα.

Η κάθε μάχη λοιπόν είχε τη δική της σημασία και όλες μαζί συνετέλεσαν στην επιτυχία της Επανάστασης.

11. Γιατί μας κατέκτησαν οι Οθωμανοί;

Αναστασία, Α'
Αλέξανδρος, Δ2

Σε αυτή την ερώτηση, η μοναδική απάντηση είναι: «Γιατί μπορούσαν». Την εποχή που οι Οθωμανοί έφτασαν στα μέρη μας, οι Βυζαντινοί αυτοκράτορες είχαν ήδη κάνει πολύ μεγάλα σφάλματα, με αποτέλεσμα η αυτοκρατορία να έχει χάσει το μεγαλύτερο μέρος της δύναμής της. Έτσι έπεσε στα χέρια των Οθωμανών, οι οποίοι μετά συνέχισαν τις κατακτήσεις. Έφτασαν μάλιστα μέχρι τη Βιέννη, την οποία πολιορκήσαν χωρίς επιτυχία.

Ο λόγος για τον οποίο οι Οθωμανοί κατέκτησαν την Ελλάδα, είναι ο ίδιος που ισχύει για όλες τις κατακτήσεις που έχουν γίνει στην Ιστορία. Κάποιος έχει κάτι, και κάποιος άλλος θέλει να του το πάρει.

12. Πώς καταφέραμε να ελευθερωθούμε;

Ελενα, Α΄
Κατερίνα, Β΄
Αλέξανδρος, Δ2

Πολύ δύσκολα, με πολλές θυσίες, με πάρα πολύ πείσμα, με ακόμα περισσότερο αίμα και με βοήθεια από το εξωτερικό. Η Επανάσταση του 1821 ήταν ουσιαστικά μία «τρέλα», ένας πόλεμος ενάντια σε μια υπερδύναμη της εποχής. Το βασικό στοιχείο που έκανε αυτή την Επανάσταση διαφορετική από τις υπόλοιπες, ήταν η απόφαση όλων των Ελλήνων να μην κάνουν πίσω, όποιο κι αν ήταν το κόστος. Το σύνθημα «Ελευθερία ή θάνατος» δεν ήταν μόνο λόγια. Πολλές φορές βρέθηκαν μπροστά στην ανάγκη να διαλέξουν ένα από τα δύο, όχι μόνο οι πολεμιστές, αλλά ακόμα και τα γυναικόπαιδα. Στις περισσότερες περιπτώσεις (Αλαμάνια, Αράπιτσα, Ψαρά, Μύλοι Λέρνης) η επιλογή τους έγινε παράδειγμα αυταπάρνησης κι αυτοθυσίας

13. Πώς τα περνούσαν οι Έλληνες που ήταν υπόδουλοι για 400 χρόνια;

Παναγιώτης, Δ2

Οι υπόδουλοι των Οθωμανών δεν περνούσαν καλά. Υπήρχαν κάποιες βασικές ελευθερίες: οι Χριστιανοί μπορούσαν να κρατήσουν τη θρησκεία τους, να ασκούν επαγγέλματα, ακόμα και να κερδίζουν κάποια αξιώματα. Ωστόσο, υπήρχαν πολύ περισσότεροι περιορισμοί: το πού και πώς θα χτίσουν τα σπίτια τους, τι ρούχα θα φορέσουν, πώς θα φερθούν στους μουσουλμάνους κτλ. Υπήρχαν ακόμα οι υποχρεωτικοί εξισλαμισμοί που εντεινόταν μετά τις αποτυχημένες επαναστάσεις ή με το παιδομάζωμα. Το μεγαλύτερο μειονέκτημα όμως ήταν πως οι υπόδουλοι δεν είχαν καμία προστασία από τους νόμους. Βρίσκονταν στο έλεος όχι μόνο του σουλτάνου ή των αξιωματούχων, αλλά κι οποιουδήποτε μουσουλμάνου. Θεωρούνταν δηλαδή κατώτεροι βάσει νόμου και οι Οθωμανοί μπορούσαν να τους κάνουν σχεδόν ό,τι ήθελαν.

14. Πώς δεν φοβόντουσαν οι επαναστάτες;

Παναγιώτης, Δ2

Στην αρχή της Επανάστασης οι περισσότεροι φοβόντουσαν τόσο πολύ, που το έβαζαν στα πόδια μόλις μάθαιναν ότι πλησιάζουν οι Τούρκοι. Έτσι, τα στρατόπεδα που προσπαθούσε να φτιάξει ο Κολοκοτρώνης γύρω από την Τριπολιτσά διαλύονταν το ένα μετά το άλλο. Η κατάσταση άρχισε να αλλάζει μετά τη μάχη στο Λεβίδι της Πελοποννήσου, στις 14 Απριλίου 1821. Εκεί ο παλιός κλέφτης Αναγνώστης Στριφτόμπολας με 70 αγωνιστές οχυρώθηκε στα σπίτια του χωριού και αντιμετώπισε τις επιθέσεις 3.000 Τούρκων επί τέσσερις ώρες. Στο μεταξύ έφτασαν ενισχύσεις των Ελλήνων από τα γύρω χωριά και οι Τούρκοι, βλέποντας ότι κινδυνεύουν να περικυκλωθούν, άρχισαν να υποχωρούν. Τότε οι αμυνόμενοι βγήκαν από τα σπίτια, τους κυνήγησαν και οι Τούρκοι έφυγαν πανικόβλητοι, αφήνοντας πίσω τους πολλούς νεκρούς.

15. Από πού άρχισε η ελληνική Επανάσταση του 1821 και ποιος την κήρυξε;

Μαρία, Β΄
Νίκη, Δ2
Άννα, Στ2

Όλα ξεκίνησαν στις 21 Φεβρουαρίου στο Γαλάτσι, μια πόλη της Ρουμανίας χτισμένη στις όχθες του Δούναβη. Εκεί ο Δημήτρης Αργυρόπουλος, που ήταν πρόξενος της Ρωσίας, και ο Βασίλης Καραβίας, επικεφαλής 150 ανδρών από τα Επτάνησα, ύψωσαν τη σημαία της Επανάστασης κι επιτέθηκαν στην τουρκική φρουρά της πόλης. Την επόμενη μέρα ο Αλέξανδρος Υψηλάντης πέρασε τον ποταμό Προύθο, που ήταν το σύνορο μεταξύ Ρωσίας και Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Αυτό το γεγονός θεωρείται ως η πρώτη επίσημη πολεμική πράξη της Επανάστασης. Μέχρι τα τέλη Μαΐου ο ξεσηκωμός είχε εξαπλωθεί σε πάρα πολλές περιοχές, από τη Θράκη μέχρι την Κρήτη.

16. Γιατί δεν επαναστάτησαν οι Έλληνες πιο νωρίς;

Αναστασία, Α'
Νίκη, Δ2

Η Επανάσταση του 1821 δεν ήταν η μόνη που έκαναν οι Έλληνες. Σχεδόν αμέσως μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης ξεκίνησαν οι εξεγέρσεις εναντίον των κατακτητών. Κάποιες από αυτές ξεκίνησαν αυθόρμητα, χωρίς προετοιμασία και ήταν περιορισμένες σε μικρές περιοχές. Άλλες υποκινήθηκαν ή και υποστηρίχθηκαν από ξένες χώρες. Όλες όμως απέτυχαν. Η τελευταία εξέγερση πριν το 1821 ήταν αυτή του Νικοτσάρα στη Μακεδονία, το 1807, σε συνεννόηση με τους Ρώσους, οι οποίοι τότε βρίσκονταν σε πόλεμο με τους Τούρκους. Οι Έλληνες λοιπόν επαναστατούσαν συνέχεια. Δεν περίμεναν να περάσουν 400 χρόνια για να ξεσηκωθούν ξαφνικά...

17. Ο Παπαφλέσσας ήταν ο μόνος από τους
κληρικούς που πολέμησε στην Επανάσταση;
Αναστασία, Δ2

Ο Παπαφλέσσας δεν ήταν ο μόνος κληρικός που πολέμησε, αλλά σίγουρα είναι αυτός που ξέρουν οι περισσότεροι. Υπήρξαν πολλοί ακόμα όμως που συμμετείχαν στις μάχες: ο Άνθιμος Γαζής ήταν επικεφαλής της Επανάστασης στο Πήλιο, ο Θεόφιλος Καΐρης ζεσάκωσε την Άνδρο και συμμετείχε στην αποτυχημένη εκστρατεία στον Όλυμπο, οι μητροπολίτες Έλους, Άνθιμος και Βρεσθένης, Θεοδώρητος, πολέμησαν στην πολιορκία της Τριπολιτσάς. Αρκετοί ήταν και αυτοί που έχασαν τη ζωή τους στις μάχες, όπως οι μητροπολίτες Σαλώνων, Ησαΐας, που σκοτώθηκε στην Αλαμάνα και Ρώγων, Ιωσήφ, που σκοτώθηκε στο Μεσολόγγι. Ακόμα περισσότεροι ήταν οι απλοί ιερείς που συμμετείχαν και σκοτώθηκαν στον Αγώνα χωρίς να ξέρουμε τα ονόματά τους.

18. Ποια ήταν η μεγαλύτερη νίκη του Καραϊσκάκη;

Αναστασία, Δ2

Η μεγαλύτερη νίκη του Καραϊσκάκη ήταν σίγουρα αυτή που πέτυχε στη μάχη της Αράχωβας, που κράτησε από τις 17 ως τις 24 Νοεμβρίου του 1826. Σε έναν λόφο έξω από το χωριό περικύκλωσε 2.200 Τουρκαλβανούς. Οι ενισχύσεις που έστειλαν οι Τούρκοι για να τους βοηθήσουν, έπεσαν σε ελληνική ενέδρα κι εξολοθρεύτηκαν. Παγιδευμένοι, χωρίς ελπίδα για βοήθεια από πουθενά και με μια χιονοθύελλα να αχρηστεύει τα όπλα τους, οι Τουρκαλβανοί προσπάθησαν να σπάσουν τον κλοιό και να ξεφύγουν. Οι περισσότεροι όμως πέθαναν είτε στα χέρια των Ελλήνων που τους καταδίωκαν είτε από την παγωνιά. Λιγότεροι από 200 ήταν αυτοί που τελικά κατάφεραν να σωθούν. Ο Καραϊσκάκης, ακολουθώντας το έθιμο των Τούρκων, έστησε μια πυραμίδα με τα κεφάλια των σκοτωμένων σ' ένα σημείο ορατό από το μαντείο των Δελφών.

19. Πώς δεν είδαν οι Τούρκοι τον Κανάρη όταν
ανατίναξε τη ναυαρχίδα τους στη Χίο;
Κωνσταντίνος, Γ΄

Μετά τη σφαγή της Χίου, ο τουρκικός στόλος παρέμεινε στο νησί, ενώ ο ελληνικός συγκεντρώθηκε στα Ψαρά. Το βράδυ της 6^{ης} προς 7^η Ιουνίου οι Τούρκοι γιόρταζαν το Μπαϊράμι (γιορτή που για τους μουσουλμάνους είναι τόσο σημαντική, όσο το Πάσχα για τους χριστιανούς). Η νύχτα ήταν χωρίς φεγγάρι, οι περισσότεροι Τούρκοι αξιωματικοί βρίσκονταν στη ναυαρχίδα, καλεσμένοι του ναυάρχου Κιρά Αλή για τη γιορτή και τα πλοία ήταν φωταγωγημένα, με αποτέλεσμα να μη μπορούν να δουν οι Τούρκοι ναύτες τι γίνεται στο σκοτάδι. Έτσι, κατάφεραν να μπουν στο λιμάνι δύο μπουρλότα (του Κωνσταντίνου Κανάρη και του Ανδρέα Πιπίνου). Ο ένας κόλλησε το μπουρλότο του στη ναυαρχίδα κι ο άλλος στην αντιναυαρχίδα, η οποία έπαθε ζημιές, αλλά δεν καταστράφηκε.

20. Πότε τελείωσε οριστικά ο πόλεμος με τους Τούρκους;

Κωνσταντίνος, Γ΄

Η τελευταία ναυμαχία της Επανάστασης ήταν η ναυμαχία στον κόβο Μπαμπά (30 Μαΐου 1828), όπου ο Μιαούλης με τη φρεγάτα «Ελλάς» κι ο Κανάρης με το μπουργλότο του βύθισαν δύο τουρκικά πλοία που μόλις είχαν ναυπηγηθεί μετά την καταστροφή του τουρκικού στόλου στο Ναβαρίνο. Η τελευταία μάχη στην Ξηρά δόθηκε στην Πέτρα της Βοιωτίας (12 Σεπτεμβρίου 1829), όπου οι Έλληνες με αρχηγό τον Δημήτριο Υψηλάντη νίκησαν τους Τούρκους και τους ανάγκασαν να φύγουν από τη Στερεά Ελλάδα. Η Επανάσταση όμως τελείωσε οριστικά στις 3 Φεβρουαρίου 1830, όταν η Αγγλία, η Γαλλία και η Ρωσία υπέγραψαν στο Λονδίνο το Πρωτόκολλο της ανεξαρτησίας του Ελληνικού κράτους. Με αυτή τη συμφωνία η Ελλάδα αναγνωριζόταν ως ανεξάρτητο κράτος, δηλαδή οι Έλληνες κέρδιζαν την ελευθερία τους, για την οποία ξεκίνησαν την Επανάσταση.

21. Τι όπλα χρησιμοποιήθηκαν στην Επανάσταση;

Ριγιάνα, Γιώργος, Γ'
Ελενα, Α'

- Χαρμπί: έμοιαζε με σουβλί. Το χρησιμοποιούσαν όχι μόνο ως όπλο, αλλά και για να γεμίζουν τα ντουφέκια και να ακονίζουν τα σπαθιά.
- Πιστόλα: έμοιαζε με τα σημερινά πιστόλια, αλλά μπορούσε να έχει μία ή δύο κάνες.
- Καρυφύλλι: έτσι έλεγαν όλα τα τουφέκια με μακριά κάνη. Υπήρχε όμως και τουφέκι με κοντή κάνη που το ονόμαζαν σισανέ, ή με πλατιά κάνη, που έριχνε πολλές σφαίρες μαζί και το ονόμαζαν τρομπόνι.
- Πάλα ή σπάθα: κυρτό σπαθί, με λαβή που ήταν καλυμμένη με ένα έλασμα για να προστατεύει το χέρι.
- Γιαταγάνι: ένα είδος μεγάλης κυρτής μαχαίρας, χωρίς φυλακτήρα στη λαβή.

Όλοι οι πολεμιστές είχαν ακόμη τις παλάσκες, όπου τοποθετούσαν τις σφαίρες και το μπαρούτι, το μεδουλάρι, όπου είχαν λίπος ή λάδι για τη λίπανση των όπλων και το σελάχι, μια θήκη που την έδεναν στη μέση και τοποθετούσαν τις πιστόλες και τα μαχαίρια.

22. Πώς ένωσαν οι Έλληνες μετά την άλωση της Τριπολιτσάς;

Γιάννης, Γ΄

Η άλωση της Τριπολιτσάς ήταν ίσως το σημαντικότερο γεγονός του πρώτου χρόνου της Επανάστασης. Όχι μόνο γιατί οι Έλληνες πήραν ουσιαστικά τον έλεγχο ολόκληρης της Πελοποννήσου, αλλά κυρίως γιατί άλλαξε τον τρόπο που αντιμετώπιζαν τους Τούρκους. Μέχρι τότε πολλοί τους φοβόντουσαν και δεν πίστευαν ότι οι επαναστάτες θα κατάφερναν να τους νικήσουν σε «κανονικές» μάχες και πολιορκίες κάστρων. Όσα συνέβησαν όμως μέχρι και την άλωση της Τριπολιτσάς, έδωσαν στους Έλληνες σιγουριά κι αυτοπεποίθηση, τους έκαναν να νιώσουν δυνατοί και να πιστέψουν ότι η Επανάσταση θα πετύχει και θα κερδίσουν την ελευθερία τους.

23. Με τι πολεμούσαν κυρίως; Με σπαθιά ή με όπλα;

Άλκης, Γ'

Το βασικό όπλο με το οποίο πολεμούσαν ήταν το σπαθί ή το γιαταγάνι. Τα κarioφίλια και οι πιστόλες είχαν πολλά μειονεκτήματα. Το πιο βασικό απ' όλα ήταν ότι μετά από κάθε βολή χρειαζόταν πολύς χρόνος για να τα ξαναγεμίσουν. Γι' αυτό τα χρησιμοποιούσαν κυρίως όταν βρίσκονταν καλυμμένοι πίσω από κάποιο οχύρωμα, ή μέσα σε κάποιο κάστρο. Σε αυτές τις περιπτώσεις, δύο ή τρεις αγωνιστές βρίσκονταν στο ίδιο σημείο, ώστε μέχρι να γεμίσει ο ένας, να πυροβολεί ο άλλος. Όταν όμως έστηναν ενέδρα ή έκαναν επίθεση στον εχθρό, τότε έριχναν όλοι μαζί μια τουφεκιά (μπυταριά το έλεγαν αυτό) και μετά τραβούσαν τα σπαθιά και τα γιαταγάνια και ορμούσαν πάνω του.

24. Αφού η Ελλάδα είναι μικρή χώρα γιατί ήθελαν τόσο να την έχουν στην κατοχή τους;

Άλκης, Γ'

Οι περιοχές στις οποίες η Επανάσταση πέτυχε τελικά, δηλαδή η Πελοπόννησος και η Στερεά Ελλάδα δεν ήταν μόνο μικρές, αλλά και ασήμαντες από κάθε άποψη. Ήταν φτωχές, δεν είχαν πολύ πληθυσμό, δεν υπήρχε κάποια σπουδαία πόλη ή σημαντικό λιμάνι, ούτε είχαν στρατηγική σημασία. Όλα αυτά όμως δεν έπαιζαν κανένα ρόλο. Το μεγάλο πρόβλημα ήταν το παράδειγμα που έδινε η Επανάσταση. Αν οι Τούρκοι επέτρεπαν στους Έλληνες να ελευθερωθούν, τότε θα ζητούσαν το ίδιο και οι υπόλοιποι λαοί της οθωμανικής αυτοκρατορίας, η οποία τελικά θα διαλυόταν. Σε παρόμοια κατάσταση βρισκόταν και μεγάλο μέρος της Ευρώπης, όπου διάφορες αυτοκρατορίες είχαν πολλούς λαούς υπό τον έλεγχό τους. Η απελευθέρωση μιας περιοχής θα αποτελούσε «κακό» παράδειγμα για πολλά κράτη.

25. Πώς άντεξαν οι Έλληνες τόσα χρόνια σκλαβιάς;

Χαρά, Γ'

Τρία ήταν τα στοιχεία που βοήθησαν τους Έλληνες να αντέξουν.

- **Η θρησκεία:** Για το οθωμανικό κράτος δεν υπήρχαν Έλληνες, Σέρβοι, Αλβανοί, Τούρκοι, αλλά χριστιανοί και μουσουλμάνοι. Η θρησκεία ήταν για τους Έλληνες ένα στοιχείο της ταυτότητάς τους, το οποίο τους ξεχώριζε από τους κατακτητές.
- **Η γλώσσα:** Οι Έλληνες μιλούσαν κυρίως τη γλώσσα που άκουγαν στις εκκλησίες. Η έλλειψη μόρφωσης κι η συμβίωση με άλλους λαούς την άλλαξαν σε μεγάλο βαθμό, αλλά ποτέ δεν έπαψε να χρησιμοποιείται.
- **Οι κοινότητες:** Οι Έλληνες εξέλεγαν τους δικούς τους τοπικούς άρχοντες. Βασική τους υποχρέωση ήταν να φροντίζουν ώστε όλη η κοινότητα να μπορεί να πληρώνει τους φόρους. Αυτό οδήγησε στη συνεργασία και την αλληλοϋποστήριξη των μελών της κοινότητας, γεγονός που κρατούσε τους Έλληνες ενωμένους, έστω σε τοπικό επίπεδο.

26. Γιατί ο Κανάρης ήθελε να πολεμήσουν στη θάλασσα και οι Ψαριανοί στη στεριά;

Άλεξ, Γ΄

Τον Ιούνιο του 1824 στα Ψαρά ζούσαν 30.000 Έλληνες. Περίπου 7.000 ήταν Ψαριανοί, ενώ οι υπόλοιποι ήταν πρόσφυγες από τη Χίο και τη Μικρά Ασία. Όταν πληροφορήθηκαν πως ο τουρκικός στόλος ετοιμάζεται να επιτεθεί στο νησί, έγινε συμβούλιο για να αποφασίσουν πώς θα τον αντιμετωπίσουν. Ορισμένοι ήθελαν να χρησιμοποιήσουν τα καράβια τους και ιδίως τα μπουρλότα. Ανάμεσά τους ήταν και ο Κανάρης, που θεωρούσε πως μόνο στη θάλασσα είχαν ελπίδα να σταματήσουν τους Τούρκους. Άλλοι όμως πίστευαν ότι αν χρησιμοποιούσαν τα κανόνια και τα πληρώματα των караβιών για να υπερασπιστούν το νησί, οι Τούρκοι δε θα μπορούσαν να αποβιβαστούν. Τελικά επικράτησε η δεύτερη άποψη, γιατί τα καράβια των Ψαριανών ήταν πολύ λίγα για να τα βγάλουν πέρα με ολόκληρο τον τουρκικό στόλο.

27. Πόσο άλλαξαν οι Έλληνες μετά από 400 χρόνια σκλαβιάς;

Ορφέας, Γ'

Στη διάρκεια της τουρκοκρατίας οι Έλληνες άλλαξαν όπως αλλάζουν όλοι οι λαοί στο πέρασμα του χρόνου. Εξελίχθηκε η γλώσσα, άλλαξε το ντύσιμο ή κάποια στοιχεία της καθημερινότητας, αλλά ταυτόχρονα κράτησαν πολλά από το παρελθόν τους. Συγκεκριμένα, διατήρησαν τη γλώσσα και τη θρησκεία τους, στοιχεία που τους ξεχώριζαν από τους άλλους λαούς με τους οποίους συμβίωναν και ιδίως από τους κατακτητές. Διατήρησαν μεγάλο μέρος της πολιτιστικής τους ταυτότητας: πολλές από τις συνήθειες, τα ήθη και τα έθιμα των Ελλήνων της τουρκοκρατίας έχουν τη ρίζα τους στο Βυζάντιο ή ακόμα και στην αρχαία Ελλάδα. Διατήρησαν με τις κοινότητες ένα μέρος των δημοκρατικών θεσμών και της πολιτικής τους οργάνωσης, έστω σε τοπικό επίπεδο. Μπορούμε λοιπόν να πούμε ότι οι Έλληνες, όσο κι αν άλλαξαν στη διάρκεια της τουρκοκρατίας, διατήρησαν την ταυτότητά τους και παρέμειναν Έλληνες.

28. Τι ρούχα φορούσαν την εποχή της
Επανάστασης του 1821;

Λεντιάνα, Ελέσσα, Β'
Αναμπέλλα, Γ'

Τα ρούχα των Ελλήνων εκείνης της εποχής αποτελούν συνέχεια της βυζαντινής «μόδας» και μοιάζουν πολύ με τις αντίστοιχες ενδυμασίες των γειτονικών λαών.

Οι γυναίκες φορούσαν ένα μακρύ πουκάμισο κι από πάνω το «καβάδι», ένα μακρύ λινό φόρεμα με μανίκια, ή το «σιγκούνι», ένα μάλλινο ρούχο χωρίς μανίκια. Οι γυναικείες φορεσιές ήταν συνήθως πολύχρωμες και στολισμένες με κεντήματα.

Οι άντρες φορούσαν ένα κοντό πουκάμισο με μεγάλες πλεκτές κάλτσες ή παντελόνι (στα νησιά συνήθως ήταν πολύ φαρδύ και το ονόμαζαν «βράκα»). Οι πολεμιστές φορούσαν τη φουστανέλα, μια μακριά φούστα με πολλές πτυχές. Στο κεφάλι φορούσαν το φέσι, που συνήθως το τύλιγαν στη βάση του με ένα μαντήλι.

29. Φορούσαν όλοι τα ίδια ρούχα;

Το πιο παράξενο με την ενδυμασία των Ελλήνων στη διάρκεια της τουρκοκρατίας είναι η ποικιλία της. Σε αντίθεση με ό,τι συνέβαινε στις περισσότερες χώρες του κόσμου, στην Ελλάδα δεν υπήρχαν μόνο μικροδιαφορές από περιοχή σε περιοχή. Αντίθετα, ακόμα και σε γειτονικά χωριά οι κάτοικοι είχαν εντελώς διαφορετικές φορεσιές, από τις οποίες μάλιστα ξεχώριζε και η καταγωγή τους. Παρομοίως από το ντύσιμο ξεχώριζε και το επάγγελμα ή η κοινωνική τους θέση. Ο προεστός, ο γαιοκτήμονας, ο χωρικός, ο γεωργός, ο τσοπάνης, ο έμπορος, ο ναυτικός δεν ντύνονταν με τον ίδιο τρόπο.

Ακόμη, υπήρχαν περιορισμοί στο ντύσιμο ανάλογα με τη θρησκεία. Έτσι, για παράδειγμα, απαγορευόταν στους Έλληνες να φορούν ρούχα με πράσινο χρώμα, το οποίο ήταν ιερό για τους μουσουλμάνους.

30. Τι έτρωγαν οι επαναστάτες;

Ανέλια, Χρίστος, Β΄

Ορφέας, Γ΄

Φίλιππος, Ε2

Οι αγωνιστές είχαν στην καθημερινή διατροφή τους ψωμί ή παξιμάδια, ξινόγαλο, φρέσκο τυρί, κρεμμύδια, ελιές, παστό κρέας, αγγούρια, χόρτα, λάδι και βολβούς. Τα λιτά αυτά γεύματα εμπλουτιζονταν κάποτε με αρνί ή, πιο σπάνια, κατσίκι. Δεν έτρωγαν σαλάτες. Το κυνήγι (κυρίως λαγοί και πέρδικες) ήταν επίσης κομμάτι της διατροφής τους. Τα κρέατα ψήνονταν σε σουβλές στις οποίες περνούσαν είτε κομμάτια από το κρέας είτε ολόκληρο το ζώο. Άναβαν τη φωτιά σε λάκκους στο έδαφος, περνούσαν τα κρέατα στη σουβλα (συνήθως ένα μυτερό κλαδί) και το στήριζαν πάνω από τον λάκκο με δύο διχάλες από κλαδιά που τοποθετούνταν στο χώμα. Όταν δεν ήθελαν να εντοπιστεί η θέση τους από τον πολύ καπνό, έψηναν τα κρέατα γύρω από την φωτιά και όχι πάνω από τα κάρβουνα.

31. Τα όπλα των Ελλήνων ήταν καλά για να
αντιμετωπίσουν τους εχθρούς;

Κωνσταντίνος, Γ΄

Το βασικό τουφέκι που χρησιμοποίησαν οι Έλληνες, το καριοφίλι, ήταν ένα πολύ αξιόλογο όπλο. Η μακριά κάννη τού έδινε μεγάλη ευθυβολία και σε χέρια καλών σκοπευτών είχε φονική αποτελεσματικότητα. Η πάλα, το σπαθί που χρησιμοποιούσαν στις επιθέσεις τους, χάρη στο πολύ κυρτό της σχήμα είχε τη δυνατότητα να προξενεί βαθιές πληγές, ή ακόμα και να κόβει ανθρώπινα μέλη με ένα μόνο χτύπημα. Το τρομπόνι, που έριχνε πολλές σφαίρες μαζί οι οποίες σκορπίζονταν σε μεγάλη έκταση, ήταν ιδανικό για μάχες σε στενούς χώρους, όπως αυτοί των караβιών. Το μπουρλότο ήταν ίσως το πιο αποτελεσματικό όπλο των επαναστατών. Ο φόβος που προξενούσε περιόριζε πολύ τις κινήσεις του τουρκικού στόλου, γεγονός που ευνόησε την εξέλιξη της Επανάστασης.

32. Ποιος ήταν ο αρχηγός των Ελλήνων στην
Επανάσταση και ποιον είχαν οι Τούρκοι;
Κορίνα, Γ'

Οι Έλληνες στην αρχή της Επανάστασης εξέλεξαν περιφερειακά συμβούλια, που είχαν εξουσία τοπικά. Με την Α' Εθνοσυνέλευση στην Επίδαυρο το 1822 σχηματίστηκε κεντρική κυβέρνηση, η οποία θεωρητικά είχε την εξουσία σε όλες τις επαναστατημένες περιοχές. Τα τοπικά συμβούλια όμως συνέχισαν να υπάρχουν μέχρι το 1823, όταν και καταργήθηκαν από τη Β' Εθνοσυνέλευση στο Άστρος. Το 1827 εκλέχθηκε από τη Δ' Εθνοσυνέλευση ως Κυβερνήτης της Ελλάδας ο Ιωάννης Καποδίστριας, ο οποίος έφτασε στο Ναύπλιο κι ανέλαβε την εξουσία το 1828.

Αρχηγός των Τούρκων και απόλυτος άρχοντάς τους ήταν ο σουλτάνος Μαχμούτ Β'. Αυτός διόριζε τόσο τους πασάδες, που διοικούσαν μεγάλες περιοχές όπως π.χ. η Πελοπόννησος, όσο και τους στρατηγούς που ήταν επικεφαλής του στρατού.

33. Πώς βοηθούσαν οι γυναίκες στον πόλεμο;

Κατερίνα, Β΄

Κορίνα, Γ΄

Οι γυναίκες συνήθως συμμετείχαν στις «αθέαιτες» πλευρές του πολέμου. Περιποιούνταν τους τραυματίες ή βοηθούσαν στον ανεφοδιασμό των πολεμιστών.

Εχουν όμως καταγραφεί στην ιστορία και γυναίκες που εξόπλισαν καράβια ή στρατιωτικά σώματα και τα οδήγησαν στον πόλεμο, ενώ όταν οι Τούρκοι πολιορκούσαν κάποια πόλη συχνά οι γυναίκες πήγαιναν στα τείχη και κρατούσαν το πόστο του άντρα, του γιου, ή του αδελφού τους για να μπορέσει εκείνος να φάει ή να ξεκουραστεί για λίγο.

Πολύ πιο σπάνια ήταν η συμμετοχή των γυναικών σε στρατιωτικά σώματα. Τέτοια ήταν η περίπτωση της Μαρίας, μιας Τουρκάλας που ο Καραϊσκάκης είχε κρατήσει κοντά του και την είχε βαπτίσει χριστιανή. Αυτή τον φρόντιζε και τον ακολουθούσε παντού, ακόμα και στη μάχη, αλλά για να μην σκανδαλιζονται οι υπόλοιποι στρατιώτες φορούσε αντρικά ρούχα και την φώναζαν Ζαφείρη.

34. Από ποιο νησί καταγόταν η Μπουμπουλίνα; Γεωργία, Γ΄

Οι γονείς της Λασκαρίνας Μπουμπουλίνας ήταν Υδραίοι: ο Σταυριανός Πινότσης και η Σκεύω Κοκκίνη. Η ίδια γεννήθηκε στις 11 Μαΐου 1771 στις φυλακές της Κωνσταντινούπολης, όταν η μητέρα της επισκέφθηκε τον σύζυγό της που ήταν κρατούμενος για συμμετοχή στα Ορλωφικά. Μετά τον θάνατο του Πινότση, μητέρα και κόρη επέστρεψαν στην Ύδρα.

Τέσσερα χρόνια αργότερα μετακόμισαν στις Σπέτσες, όταν η μητέρα της παντρεύτηκε τον Δημήτρη Λαζάρου – Ορλώφ. Η Μπουμπουλίνα παντρεύτηκε δύο φορές με Σπετσιώτες καπετάνιους, στα 17 της με τον Δημήτρη Γιάννουζα και στα 30 της με τον Δημήτρη Μπουμπουλίτη. Και οι δύο σκοτώθηκαν σε συγκρούσεις με Αλγερινούς πειρατές.

Παρόλο λοιπόν που η Μπουμπουλίνα πέρασε σχεδόν όλη της τη ζωή στις Σπέτσες, η καταγωγή της ήταν από την Ύδρα.

35. Ποιο ήταν το παρατσούκλι του Κολοκοτρώνη;
Εβελίνα, Α΄
Γεωργία, Γ΄
Ανδρέας, Ε1

Το παρατσούκλι του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη ήταν: «ο γέρος του Μοριά». Ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης γεννήθηκε στον Μοριά, δηλαδή την Πελοπόννησο το 1770, οπότε όταν ξεκίνησε η Επανάσταση ήταν ήδη 51 ετών. Το παρατσούκλι «γέρος» όμως, το είχε ήδη από τα 16 του. Όταν πρωτοβγήκε στο βουνό να γίνει κλέφτης, τα παλικάρια τον δέχτηκαν για αρχηγό χάρη στη φήμη του πατέρα του. Γρήγορα όμως διαπίστωσαν ότι ο νεαρός ήταν σοβαρός, λιγόλογος, έξυπνος, γενναίος κι έτσι πήρε την αρχηγία όχι μόνο «χατιρικά» όπως έλεγε ο ίδιος, αλλά και με την αξία του. «Γέρο» τον ονόμασαν οι άντρες του με αγάπη και με καμάρι για όλα αυτά τα χαρίσματα και το παρατσούκλι του έμεινε.

36. Για ποιους λόγους έγινε η Επανάσταση του 1821;

Αντωνία, Α', Μαρκέλλα, Β'
Ευαγγελία, Γ', Βασίλης, Δ1

Η Ελληνική Επανάσταση ήταν η ένοπλη εξέγερση των επαναστατημένων Ελλήνων για την αποτίναξη την Οθωμανικής κυριαρχίας και τη δημιουργία ανεξάρτητου κράτους.

Παρουσιάζεται ως αποτέλεσμα αφύπνισης των σκλαβωμένων, γιατί η καταπίεση από τον κατακτητή είχε γίνει αφόρητη. Επίσης ως μια εξέγερση που οφείλεται στην ιδέα της ελευθερίας ενός λαού, του οποίου κάθε όριο ξεπεράστηκε σε μέγιστο βαθμό.

Τέλος όλη η Επανάσταση εμφανίζεται ως αγανάκτηση που έφερε την ελευθερία χάρη στην καλοσύνη των μεγάλων της Ευρώπης, αλλά και για το δικό τους συμφέρον, φυσικά! Εννοείται βέβαια πως η ιστορική αλήθεια είναι δύσκολο να ειπωθεί, μια που το ψέμα είναι πιο γοητευτικό σε κοινωνίες με ελλιπή ιστορική παιδεία.

37. Υπάρχουν τραγούδια που υμνούν τα κατορθώματα των ηρώων της Επανάστασης;

Ναι, υπάρχουν! Είναι τα «κλέφτικα» τραγούδια, δηλαδή δημοτικά τραγούδια που πήραν το όνομά τους από το περιεχόμενο των στίχων τους. Μιλούν για την επαναστατική δράση των κλεφτών και των αρματολών κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας. Στους στίχους τους αναφέρονται στοιχεία για τη ζωή, τα κατορθώματα και τον θάνατο των ηρώων. Αποτελούν μουσική και ιστορική «συνέχεια» των παλαιότερων ακριτικών τραγουδιών (τραγούδια που μιλούν για τα κατορθώματα των Ακριτών κατά την περίοδο της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας).

Το τραγούδι «Ο τελευταίος αποχαιρετισμός του Κλέφτη» ανήκει στα πρώτα που καταγράφηκαν, στην πρώτη συλλογή των δημοτικών μας τραγουδιών που δημοσιεύτηκε το 1824 στο Παρίσι.

38. Πώς πέθανε η Μπουμπουλίνα;

Ευαγγελία, Γ΄

Το 1825, ενώ η Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα είχε διαθέσει όλη της την περιουσία για τις ανάγκες του Αγώνα, ο Ιμπραήμ πασάς αποβιβάστηκε στην Πελοπόννησο. Η Μπουμπουλίνα από τη φιλοπατρία της άρχισε να προετοιμάζεται για μάχη και αρμάτωσε τα πλοία της. Εκείνη την περίοδο ο μικρός της γιος αποφάσισε να παντρευτεί μια κοπέλα από γνωστή οικογένεια των Σπετσών. Όμως η οικογένεια αυτή δεν ήθελε τον γάμο τους γιατί η Μπουμπουλίνα είχε ξοδέψει την τεράστια περιουσία της. Έτσι οι συγγενείς της πήγαν στο σπίτι της Μπουμπουλίνας για να διαμαρτυρηθούν. Κάποια στιγμή ένας από αυτούς την πυροβόλησε κι έτσι τελείωσε το ταξίδι της ζωής της. Μετά τον θάνατό της οι Ρώσοι της έδωσαν τον τίτλο της «Ναυάρχου», έναν τίτλο μοναδικό στα παγκόσμια χρονικά για γυναίκα.

39. Πότε έγινε η δεύτερη πολιορκία του Μεσολογγίου;

Εβελίνα, Στ1

Τρία χρόνια μετά την αποτυχημένη πολιορκία του Μεσολογγίου από τους Κιουταχή και Ομέρ Βρυώνη (1822), ο Σουλτάνος ανέθεσε και πάλι στον Κιουταχή, να καταλάβει την πόλη.

Με μια στρατιά 20.000 ανδρών, ο Κιουταχής ξεκίνησε από τα Τρίκαλα στα τέλη Φεβρουαρίου του 1825 και στις 15 Απριλίου 1825 έφτασε στο Μεσολόγγι. Αμέσως άρχισε την πολιορκία της πόλης. Χωρίς σημαντική βοήθεια από τους υπόλοιπους Έλληνες, οι 12.000 ψυχές του Μεσολογγίου αντιστάθηκαν καρτερικά επί ένα χρόνο. Από τον Νοέμβριο του 1825 μάλιστα, είχαν να αντιμετωπίσουν και τις δυνάμεις του Ιμπραήμ που ήρθε σε ενίσχυση των Τούρκων. Οι πολιορκημένοι κατάφεραν και πάλι να αποκρούσουν όλες τις εχθρικές επιθέσεις, αλλά όταν η πόλη αποκλείστηκε και από τη θάλασσα, στο τέλος λύγισαν από την πείνα. Έτσι, αποφάσισαν να πραγματοποιήσουν έξοδο τη νύχτα του Σαββάτου του Λαζάρου προς Κυριακή των Βαΐων (9 προς 10 Απριλίου 1826).

40. Ποιοι ίδρυσαν τη Φιλική Εταιρεία;

Ανδρέας, Στ1

Η Φιλική Εταιρεία ήταν η σημαντικότερη από τις μυστικές οργανώσεις που σχηματίστηκαν για την προετοιμασία της Επανάστασης. Ιδρύθηκε το 1814 στην Οδησό της Ρωσίας, από τους:

Εμμανουήλ Ξάνθο: ήταν έμπορος από την Πάτμο. Εξήσε στην Τεργέστη, την Οδησό και την Κωνσταντινούπολη, όπου το κατάστημά του ήταν ουσιαστικά η μυστική έδρα της Φιλικής Εταιρείας.

Αθανάσιο Τσακάλωφ: ήταν έμπορος από τα Ιωάννινα. Σπούδασε στη Ρωσία και στο Παρίσι κι ήταν ο μοναδικός από τους τρεις που συμμετείχε στον ένοπλο αγώνα. Τραυματίστηκε μάλιστα, στο Δραγατσάνι.

Νικόλαο Σκουφά: ήταν κατασκευαστής σκούφων και καπέλων (έτσι πήρε το παρατσούκλι «Σκουφάς») από την Άρτα. Υποστήριξε ότι η Πελοπόννησος ήταν η καταλληλότερη περιοχή για την ανάπτυξη της Εταιρείας και την έναρξη του Αγώνα, αλλά αρρώστησε και πέθανε πριν προλάβει να πάει εκεί.

41. Ποιοι συμμετείχαν στην Επανάσταση του 1821;

Θεοδώρα, Στ1

Με μία λέξη: όλοι. Χωρίς καμία διάκριση σε ηλικία, φύλο, καταγωγή, ή κοινωνική τάξη. Υπάρχουν μαρτυρίες για γέρους, γυναίκες και παιδιά που πολέμησαν όχι για να γλυτώσουν τις ζωές τους, αλλά επειδή το ήθελαν. Οι απλοί άνθρωποι ήταν αυτοί που στελέχωσαν τα στρατιωτικά σώματα και τα πολεμικά καράβια. Οι παλιοί κλέφτες κι αρματολοί αποτέλεσαν τον βασικό πυρήνα του επαναστατικού στρατού. Προεστοί, μεγαλέμποροι και караβοκύρηδες (π.χ. οι Μαυρομιχαλαιοί, ο Εμ. Παππάς, ο Ανδρέας Μιαούλης) προσέφεραν τις περιουσίες και τις ζωές τους στον Αγώνα. Πολλά μέλη του κλήρου συμμετείχαν στις μάχες. Ακόμα και πολίτες ξένων χωρών παράτησαν την πατρίδα και την οικογένειά τους και ήρθαν στην Ελλάδα για να βοηθήσουν τους επαναστάτες. Ίσως το πιο εντυπωσιακό είναι η συμμετοχή Οθωμανών που είχαν αιχμαλωτιστεί κι αποφάσισαν να αλλάξουν στρατόπεδο. Τέτοιος ήταν ο Σουλεϊμάν, σημαιοφόρος στο σώμα του Δημήτρη Πλαπούτα, ο οποίος διακρίθηκε για τη γενναϊότητά του στην πολιορκία της Πάτρας.

42. Πότε έγινε η σφαγή της Χίου;

Ανδρέας, Στ1

Η έκρηξη της Επανάστασης βρήκε τους πολύπληθεις Έλληνες της Χίου (117.000 έναντι 100 Εβραίων και 3.000 Τούρκων) να ευημερούν. Με το εμπορικό δαιμόνιο και τη διπλωματία τους οι Χιώτες δεν είχαν κερδίσει μόνο πλούτη, αλλά και πολλά προνόμια από τους σουλτάνους. Για τον λόγο αυτό, το νησί αρχικά δεν συμμετείχε στην Επανάσταση.

Στις 10 Μαρτίου 1822 ο Λυκούργος Λογοθέτης από τη Σάμο αποβιβάστηκε στο νησί με 1.500 στρατιώτες και ξεσήκωσε τους ντόπιους. Οι Τούρκοι κλείστηκαν στο κάστρο και ο σουλτάνος διέταξε τον ναύαρχο Καρα-Αλή να τιμωρήσει παραδειγματικά τους εξεγερθέντες.

Στις 30 Μαρτίου 1822 ο Καρα-Αλής αποβίβασε στο νησί 7.000 άνδρες. Πυρπόλησε όλα τα περίχωρα και την πρωτεύουσα κι επιδόθηκε σ' ανήκουστες σφαγές. Υπολογίζεται ότι από τους 117.000 χριστιανούς κατοίκους του νησιού, 42.000 σφαγιάστηκαν, 50.000 αιχμαλωτίστηκαν και πουλήθηκαν ως δούλοι και μόλις 23.000 διέφυγαν προς τις επαναστατημένες περιοχές της Ελλάδας και τη Δυτική Ευρώπη.

43. Γιατί κάποιοι Έλληνες πολεμούσαν για τα χρήματα και όχι για να ελευθερωθεί η ίδια τους η πατρίδα;

Φοίβη, Στ1

Οι περισσότεροι Έλληνες εκείνη την εποχή δεν είχαν πλήρη γνώση του τι ακριβώς επιδίωκαν, δηλαδή ποιος χώρος ακριβώς ήταν η πατρίδα, γιατί πολύ απλά δεν προϋπήρχε κάποιο ελληνικό κράτος. Κυρίαρχο ήταν το θρησκευτικό συναίσθημα, ότι δηλαδή ήταν όλοι χριστιανοί πρώτα απ' όλα. Από την άλλη πλευρά, τέτοιες επαναστάσεις προσελκύουν και τυχοδιώκτες, δηλαδή ανθρώπους που στην «αναμπουμπούλα» κοιτάνε να αποκομίσουν ό,τι είναι καλύτερο για το προσωπικό τους όφελος. Τέτοιοι στην Επανάσταση υπήρξαν πολλοί, γιατί ήθελαν να εξασφαλίσουν πλούτο και εξουσία, ανεξάρτητα αν θα πετύχαινε η Επανάσταση ή όχι. Για αυτούς τους ανθρώπους έγραψε ο Μακρυγιάννης άλλωστε πως πρέπει να είμαστε στο «εμείς» και όχι στο «εγώ».

44. Ποιος πασάς έκανε τη μεγαλύτερη καταστροφή στην Επανάσταση;

Μαρίλια, Στ1

Υπήρξαν πολλοί πασάδες που προξένησαν τεράστιες καταστροφές. Αυτός που προξένησε τις περισσότερες όμως, ήταν ο Αιγύπτιος Ιμπραήμ πασάς. Το 1824 στάλθηκε να βοηθήσει τους Οθωμανούς να καταπνίξουν την Επανάσταση. Επικεφαλής 25.000 Αιγύπτιων στρατιωτών, κυριεύσε το Ναβαρίνο και την Τρίπολη, ενώ νωρίτερα είχε φροντίσει να καταπνίξει την Επανάσταση στην Κρήτη και να ρημάξει την Κάσο. Επιπλέον, ο στόλος του συνεργάστηκε με τον τουρκικό για να καταστρέψουν τα Ψαρά.

Όταν οι Έλληνες αποφάσισαν να τον αντιμετωπίσουν με κλεφτοπόλεμο, εκείνος άρχισε να καταστρέφει συστηματικά την Πελοπόννησο. Έκαψε χωριά, έκοψε δέντρα, εκχέρσωσε χωράφια κι ανάγκασε τους ελληνικούς πληθυσμούς να καταφύγουν σε σπηλιές και δυσπρόσιτα μέρη για να γλυτώσουν.

45. Γιατί ο Κολοκοτρώνης έγινε αρχιστράτηγος; Μαριαλένα, Στ1

Ο Κολοκοτρώνης έγινε αρχιστράτηγος διότι ήταν ένας ικανός πολεμιστής με μεγάλη στρατηγική ευφυΐα. Κατάφερε να ξεσηκώσει τους Έλληνες και έμαθε στους κλέφτες και τους αρματολούς να πολεμούν σαν στρατός και να σκέπτονται ελεύθερα. Πολέμησε γενναία στην πρώτη γραμμή μαζί με τους στρατιώτες του χωρίς να φοβηθεί ούτε μια στιγμή. Από μικρός έγινε κλέφτης και είχε μεγάλη στρατιωτική, αλλά και ναυτική πείρα. Ήταν πρωταγωνιστής σε πολλές στρατιωτικές επιχειρήσεις του Αγώνα όπως στη νίκη στο Βαλιέτσι, στην άλωση της Τριπολιτσάς, στην κατάστροφή της στρατιάς του Δράμαλη στα Δερβενάκια, όπου έσωσε τον αγώνα στην Πελοπόννησο. Οι επιτυχίες αυτές τον ανέδειξαν σε αρχιστράτηγο της Πελοποννήσου.

46. Σε ποια χώρα δεν άρεσε καθόλου από την αρχή μέχρι το τέλος η ιδέα της Επανάστασης;
Γιώργος, Στ1

Οι Μεγάλες Δυνάμεις της εποχής (Αυστρία, Ρωσία, Πρωσία, Αγγλία, κι αργότερα και η Γαλλία) συνέστησαν το 1815 την Ιερά Συμμαχία. Σκοπός της ήταν να μην επιτρέψει να επαναληφθούν τα γεγονότα της Γαλλικής Επανάστασης και να διασφαλίσει την κυριαρχία των μεγάλων πολυεθνικών αυτοκρατοριών. Για να διατηρηθεί αυτή η κυριαρχία οι Μεγάλες Δυνάμεις θα έπρεπε να εναντιωθούν σε κάθε επαναστατικό κίνημα. Η μοναδική χώρα που έμεινε πιστή στην πολιτική αυτή μέχρι τέλους ήταν η Αυστρία. Ο λόγος είναι ότι είχε βλέψεις για εδαφική επέκταση στα Βαλκάνια, οι οποίες θα εμποδιζόνταν αν δημιουργούνταν εκεί χριστιανικά κράτη. Έτσι σε όλη τη διάρκεια της Επανάστασης η Αυστρία προσπαθούσε να της βάλει εμπόδια, κυρίως με διπλωματικά μέσα.

47. Πώς και πού φτιάχνονταν τα όπλα;

Χρήστος, Στ2

Πολλά από τα όπλα των αγωνιστών της Επανάστασης προέρχονταν από ξένες χώρες. Για παράδειγμα, τα περίφημα καριοφίλια ήταν κυρίως ιταλικής κατασκευής, ενώ η επτάκαννη караμπίνα Nock Gun του Κωνσταντίνου Κανάρη χρησιμοποιήθηκε από το Βρετανικό Ναυτικό στους Ναπολεόντειους πολέμους.

Τα όπλα έφταναν στην Ελλάδα με εισαγωγές, ειδικές παραγγελίες ή στα πλαίσια φιλελληνικής βοήθειας. Οι επαναστάτες στην Κύπρο κατασκεύασαν πολλά όπλα, είτε αυτοσχέδια, είτε πιστά αντίγραφα κάποιων βρετανικών.

Το μπαρούτι φτιαχνόταν σε ειδικούς μπαρουτόμυλους (Ξακουστοί ήταν αυτοί της Δημητσάνας στην Πελοπόννησο), ενώ τα βόλια (τις σφαίρες) συχνά τα έφτιαχναν οι ίδιοι οι αγωνιστές, λιώνοντας μολύβι (μόλυβδο) σε ειδικές μήτρες.

48. Γιατί οι Δυνάμεις της εποχής μας βοηθήσαν; Χρήστος, Στ2

Οι μεγάλες δυνάμεις (Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία) κράτησαν αρχικά εχθρική στάση απέναντι στην Ελληνική Επανάσταση. Η στάση αυτή άρχισε να αλλάζει τον τρίτο χρόνο της Επανάστασης. Αυτό έγινε γιατί:

Οι αρχικές επιτυχίες, αλλά και συνολικά ο αγώνας των Ελλήνων προκάλεσαν τη συμπάθεια και τον θαυμασμό των Ευρωπαίων, δημιουργώντας ισχυρό φιλελληνικό ρεύμα.

Οι Μεγάλες Δυνάμεις ανταγωνίζονταν μεταξύ τους, επειδή η κάθε μία είχε διαφορετικά συμφέροντα. Η κάθε Δύναμη δηλαδή, χωριστά, επεδίωκε να αποκτήσει έλεγχο επάνω στα μελλοντικά κράτη που θα δημιουργούταν από τη διάλυση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Αυτός ήταν και ο βασικός λόγος που έκανε τις ισχυρές ευρωπαϊκές χώρες να πάρουν σιγά σιγά θέση υπέρ του ελληνικού Αγώνα.

49. Για ποιο λόγο οι Μεγάλες Δυνάμεις δε βοήθησαν νωρίτερα τους Έλληνες;

Βασιλική, Στ2

Τρομαγμένες από τους πολέμους του Ναπολέοντα, που ήταν ουσιαστικά εξέλιξη της Γαλλικής Επανάστασης, οι Μεγάλες Δυνάμεις αποφάσισαν να συνεργαστούν για την εδραίωση της ειρήνης στην Ευρώπη. Στο πλαίσιο αυτό βοήθησαν στην καταστολή επαναστάσεων που είχαν ξεσπάσει στην Ισπανία και την Ιταλία. Να σημειωθεί εδώ ότι οι επεμβάσεις αυτές έγιναν μετά από αιτήματα των ηγεμόνων των ίδιων χωρών.

Όταν ξεκίνησε η Ελληνική Επανάσταση, θεωρήθηκε ως ακόμα ένας ξεσηκωμός ενός λαού ενάντια στον νόμιμο ηγεμόνα του. Σύμφωνα με τις αντιλήψεις της εποχής, νόμιμος ηγεμόνας των Ελλήνων ήταν ο σουλτάνος. Έτσι, η στάση τους απέναντι στην Επανάσταση αρχικά ήταν σύμφωνη με την πολιτική που εφάρμοζαν μέχρι τότε. Μόνο μετά τον τρίτο χρόνο της Επανάστασης άρχισαν να αλλάζουν τη στάση τους, αφού είδαν πως κάτι τέτοιο εξυπηρετούσε καλύτερα τα συμφέροντά τους.

50. Γιατί οι Τούρκοι δεν υποχώρησαν όταν όλη η Ευρώπη ήταν εναντίον τους;

Φώτης, Στ2

Οι Τούρκοι δεν υποχώρησαν γιατί είχαν εμπιστοσύνη στην τεράστια δύναμη που είχαν ως τότε ως αυτοκρατορία. Μια δύναμη που απέρρευε και από τα εκτεταμένα εδάφη που κατείχαν. Η Οθωμανική αυτοκρατορία της εποχής μπορεί να ήταν πιο αδύναμη από παλιά, ωστόσο παρέμενε μια τεράστια οικονομική και στρατιωτική δύναμη, που κανένας από την Ευρώπη δεν ήθελε πραγματικά να τη χάσει από σύμμαχο ή να την κάνει εχθρό. Επιπλέον ήταν το αντίπαλο δέος στην επίσης τεράστια σε έκταση και ισχυρή Ρωσία. Αυτό ήταν ένα διαπραγματευτικό «χαρτί» που μπορούσε να το εκμεταλλευτεί για να πείσει την Αγγλία, τη Γαλλία και την Αυστροουγγρική Αυτοκρατορία να μην πάρουν σημαντικά μέτρα εναντίον της.

51. Πώς ξέρουμε σήμερα κάθε σημείο μάχης,
κάθε ημερομηνία και κάθε συνθήκη;
Φώτης, Δέσποινα, Ηλίας, Ιωάννα, Στ2

Τα γεγονότα της Επανάστασης του 1821 που είναι γνωστά σε εμάς σήμερα καταγράφηκαν με διάφορους τρόπους. Κάποιοι από τους αγωνιστές της Επανάστασης ή και απλοί πολίτες κρατούσαν ημερολόγια με όσα συνέβαιναν. Ακόμα υπάρχουν τα απομνημονεύματα ηρώων όπως του Μακρυγιάννη, του Κασομούλη, του Φωτάκου και άλλων. Ο Κολοκοτρώνης μάλιστα ο οποίος δεν ήξερε γράμματα, υπαγόρευσε τα απομνημονεύματά του στον Γεώργιο Τερτσέτη. Επίσης στις εφημερίδες εκείνης της εποχής, ελληνικές και ξένες, καταγράφηκαν τα περισσότερα από τα γεγονότα της Επανάστασης. Τέλος, υπάρχουν και τα πρακτικά των Εθνοσυνελεύσεων, καθώς και τα επίσημα έγγραφα της ελληνικής κυβέρνησης, αλλά και άλλων κρατών, από τα οποία αντλούμε πολύτιμες πληροφορίες.

52. Για ποιο λόγο υπήρχε συνεχής έλλειψη συντονισμού από την Ελληνική πλευρά;
Δέσποινα, Φίλιππος, Στ2

Υπήρχε συνεχής έλλειψη συντονισμού, γιατί πολύ απλά υπήρχαν πολλά κέντρα εξουσίας στην επαναστατημένη Ελλάδα, αλλά και πολλά και διαφορετικά – τοπικά και προσωπικά – συμφέροντα. Έτσι, οι διαταγές έρχονταν από διαφορετικά πρόσωπα και σημεία της επαναστατημένης χώρας κι απευθύνονταν σε διαφορετικούς ανθρώπους, με αποτέλεσμα να δημιουργείται χάος. Ας μην ξεχνάμε επίσης πως εκείνη την εποχή τα μέσα επικοινωνίας ήταν λιγοστά: ο βασικός τρόπος για να μεταφερθεί ένα μήνυμα, ήταν να το κουβαλήσει κάποιος αγγελιοφόρος που μετακινούνταν με τα πόδια ή με άλογο.

53. Πόσες μάχες έγιναν συνολικά στην Επανάσταση;

Ηλίας, Στ2

Μπορεί από διάφορε πηγές πληροφόρησης ή και στο σχολείο να έχουμε ακούσει για κάποιες μάχες με ιδιαίτερη σημασία, όπως αυτές στην Αλαμάνα, στη Γραβιά, στα Δερβενάκια ή στο Κεφαλόβρυσο. Είναι όμως δύσκολο να μετρήσει κανείς πόσες μάχες έγιναν συνολικά στην Επανάσταση, γιατί ήταν πραγματικά πάρα πολλές (ενδεικτικά στη σελίδα της Wikipedia έχουν καταγραφεί 123). Οι μάχες αυτές, μικρές και μεγάλες, έγιναν σε διαφορετικά σημεία της χώρας και ανάμεσα σε διαφορετικούς εχθρούς, ενώ δε θα πρέπει να ξεχνάμε πως υπήρξαν και πάρα πολλές εμφύλιες συγκρούσεις.

54. Πώς αλλάζουν οι σχέσεις Δύσης – Ανατολής μέσα στα 400 χρόνια της οθωμανικής κυριαρχίας;

Νικολέτα, Στ2

Για πολλούς αιώνες το Βυζάντιο αποτελούσε ένα κράτος μυθικού πλούτου και δύναμης. Η Δύση λοιπόν στεκόταν μπροστά στην Ανατολή με θαυμασμό, με ζήλια και προσπαθούσε να τη μιμηθεί (κι αργότερα να την ανταγωνιστεί) σε όλα τα πεδία.

Όταν κατέρρευσε η Βυζαντινή αυτοκρατορία, η Ανατολή έγινε μία πηγή κινδύνων. Οι Τούρκοι μάλιστα κατάφεραν να φτάσουν δύο φορές στη Βιέννη και να την πολιορκήσουν, απειλώντας την ίδια την ύπαρξη της Δύσης. Οι νίκες των Ευρωπαίων στα τείχη της Βιέννης (1529 και 1682) και στη ναυμαχία της Ναυπάκτου (1571) έδειξαν ότι οι Τούρκοι δεν ήταν ανίκητοι και σηματοδότησαν την αρχή της παρακμής τους.

Ο 19^{ος} αιώνας ήταν η εποχή που ξεκίνησε η διάλυση της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Η Δύση πλέον δεν την αντιμετώπιζε με φόβο, αλλά προσπαθούσε να εκμεταλλευτεί τις αδυναμίες της για να προωθήσει τα δικά της συμφέροντα.

55. Ποιος ήταν ο ρόλος των Φιλελλήνων στον Αγώνα;

Νικολέτα, Αγάπη, Στ2

Ο ρόλος των Φιλελλήνων στον Αγώνα ήταν εξαιρετικά σημαντικός: οι Φιλέλληνες πρόσφεραν τη στήριξή τους σε πολλούς τομείς και από διαφορετικά σημεία. Οι φιλέλληνες του εξωτερικού πρόσφεραν χρήματα, αλλά και επηρέασαν τις κυβερνήσεις τους με κάθε τρόπο (έργα τέχνης, προσωπικές φιλίες, διπλωματία) να δουν με άλλο μάτι την Ελληνική επανάσταση. Πολλοί δε φιλέλληνες ήρθαν στην επαναστατημένη χώρα από κάθε γωνιά του κόσμου, πολέμησαν (δεν ήταν λίγοι μάλιστα αυτοί που τραυματίστηκαν ή έχασαν ακόμα και τη ζωή τους), στήριξαν οικονομικά και πνευματικά την Επανάσταση.

56. Γιατί οι Έλληνες έκαναν συνέχεια εμφυλίου; Αναστάσης, Στ2

Τα συμφέροντα και οι επιδιώξεις των οπληρχηγών και των πολιτικών της Επανάστασης εκείνη την εποχή ήταν πολλά, διαφορετικά και αντίθετα μεταξύ τους τις περισσότερες φορές. Οι αντιθέσεις αυτές έδωσαν και κοινωνικό χαρακτήρα στην Επανάσταση, καθώς οι φτωχοί αγωνιστές που διακρίθηκαν στον Αγώνα διεκδίκησαν μερίδιο της εξουσίας από τους προεστούς που μέχρι τότε την μονοπωλούσαν. Έτσι συγκρούονταν συχνά οι πολιτικοί με τους στρατιωτικούς, οι νησιώτες με τους στεριανούς, οι Στερεοελλαδίτες με τους Πελοποννήσιους και αργότερα οι «οπαδοί» των διαφορετικών κομμάτων που μόλις είχαν σχηματιστεί άτυπα. Η κάθε ομάδα από την πλευρά της υποστήριζε έτσι τα συμφέροντά της, προσπαθώντας παράλληλα να αποδυναμώσει τους αντίπαλους με κάθε τρόπο: στρατιωτικό, οικονομικό και πολιτικό.

57. Γιατί κάποιοι Ευρωπαίοι τάχθηκαν υπέρ της Ελλάδας κι έγιναν φιλέλληνες;

Αγάπη, Στζ

Ο πρώτος λόγος για τη διάδοση του φιλελληνισμού ήταν το ενδιαφέρον για την αρχαία Ελλάδα. Ειδικά οι πιο μορφωμένοι και πλούσιοι Ευρωπαίοι έβρισκαν γοητευτική την ιδέα να δημιουργηθεί ένα ελληνικό κράτος στα εδάφη που άκμασε ο αρχαίος ελληνισμός. Ο δεύτερος βασικός λόγος ήταν η πολιτική κατάσταση στην Ευρώπη. Μετά την ήττα του Ναπολέοντα, όσοι συμφωνούσαν με τα αιτήματα της Γαλλικής Επανάστασης για πολιτική και κοινωνική ισότητα βρέθηκαν να καταπιέζονται ακόμα περισσότερο από τα παλαιά καθεστώτα. Επιπλέον, όλες οι επαναστάσεις στην Ευρώπη καταπνίγονταν αμέσως και με μεγάλη αγριότητα, οπότε οι πρώτες επιτυχίες των Ελλήνων δημιούργησαν την ελπίδα ότι κάτι θα άλλαζε. Όλα αυτά κινητοποίησαν αρκετούς ξένους, που υποστήριξαν την Επανάσταση με κάθε τρόπο.

58. Τι θα γινόταν αν ζούσε ο Καποδίστριας;

Μαρία, Στ2

Η απάντηση σε μια υποθετική ερώτηση είναι συνήθως αυθαίρετη. Στην περίπτωση του Καποδίστρια τα πράγματα είναι διαφορετικά, γιατί είχε ήδη δείξει τι μπορούσε να κάνει. Το 1813 η Ελβετία ήταν διαιρεμένη σε μικρά κρατίδια, τα καντόνια, και βρισκόταν στα πρόθυρα της διάλυσης. Ο Καποδίστριας, ως απεσταλμένος του Ρώσου τσάρου, κατάφερε να ενώσει τα καντόνια σε ένα ομοσπονδιακό κράτος, έπεισε τα καντόνια της Γενεύης και της Λοζάνης να προστεθούν σε αυτό, συνεισέφερε στη διαμόρφωση του ελβετικού συντάγματος κι εμπνεύστηκε την ιδέα της ουδετερότητας, που κράτησε την Ελβετία ελεύθερη από την επιρροή των Μεγάλων Δυνάμεων και μακριά από κάθε πόλεμο. Έθεσε δηλαδή τις βάσεις για να εξελιχθεί η Ελβετία στο κράτος που είναι σήμερα. Η Ελλάδα του 1831 είχε πολλές ομοιότητες με την Ελβετία του 1813, οπότε είναι ασφαλές να υποθέσουμε ότι αν ζούσε ο Καποδίστριας, πολλά πράγματα θα είχαν εξελιχθεί διαφορετικά.

59. Τι θα γινόταν στην πολιορκία της Ακρόπολης αν δεν είχε σκοτωθεί ο Καραϊσκάκης;

Μαρία, Στ2

Στην πολιορκία της Ακρόπολης είχαμε την εμπλοκή πολλών παραγόντων. Ένας από τους κυριότερους ήταν οι ξένοι στρατηγοί, που ήθελαν την κατά μέτωπο σύγκρουση Ελλήνων και Τούρκων σε ανοικτό πεδίο. Το σχέδιο αυτό ήταν καταστροφικό, γιατί εκεί ακριβώς βρισκόταν η δύναμη των Τούρκων.

Ο Καραϊσκάκης που γνώριζε πολύ καλά τις δυνάμεις και τις αδυναμίες τόσο του ελληνικού όσο και του τουρκικού στρατεύματος, είχε επιδοθεί σε έναν πόλεμο φθοράς. Εμπόδιζε τον ανεφοδιασμό των Τούρκων, τους χτυπούσε σε στιγμές και σημεία που ήταν ευνοϊκά για τους Έλληνες και ουσιαστικά προσπαθούσε να τους παγιδέψει ανάμεσα στον στρατό του και στο κάστρο της Αθήνας.

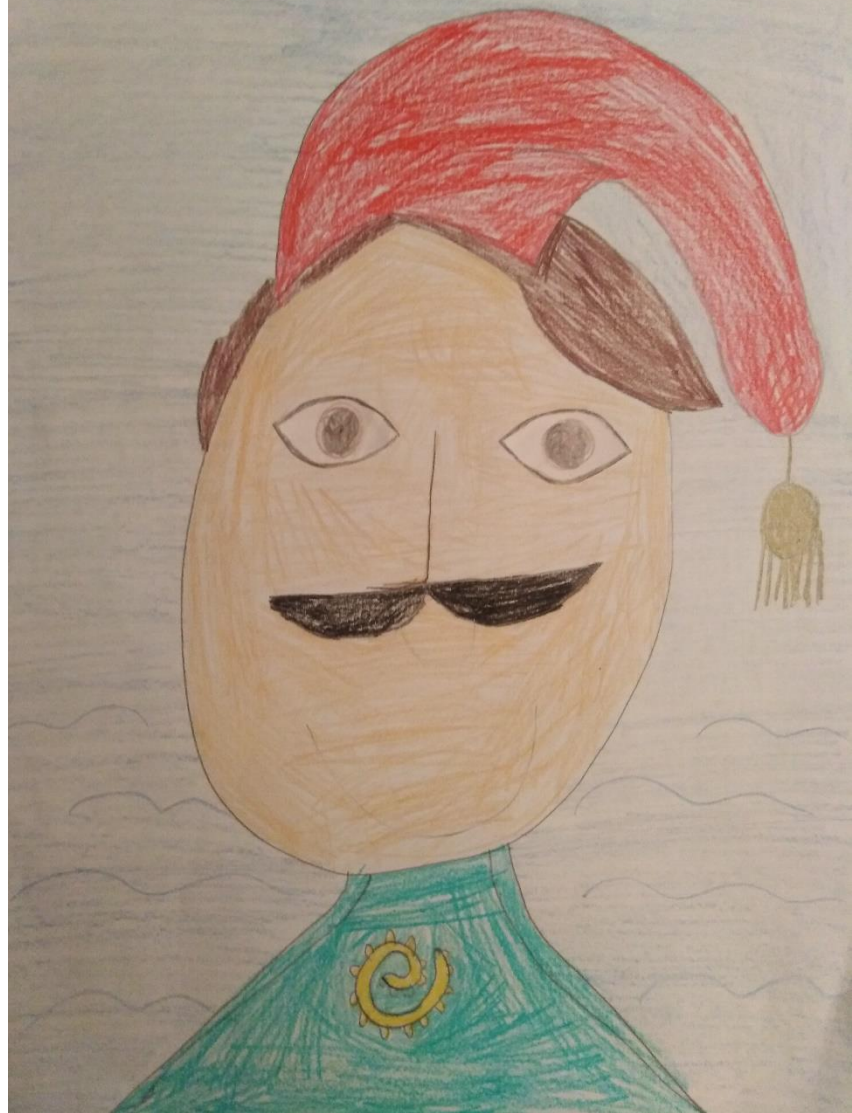
Με τη στρατηγική και τις ικανότητές του, θα μπορούσε ενδεχομένως να αποτρέψει την παράδοση της Ακρόπολης στους Τούρκους.

60. Ποιος ήταν ο σουλτάνος των Τούρκων;

Άννα, Στ2

Σουλτάνος των Τούρκων ήταν ο Μαχμούτ Β΄, ο οποίος κυβέρνησε από το 1807 ως τον θάνατό του, το 1839. Έκανε πολλές μεταρρυθμίσεις στην Οθωμανική αυτοκρατορία, ώστε να την εκσυγχρονίσει. Αναδιοργάνωσε τη διοίκηση, ίδρυσε νέα σχολεία, πραγματοποίησε απογραφή του πληθυσμού κ.α. Το 1826 αποφάσισε να καταργήσει το σώμα των γενιτσάρων, γιατί είχε αποκτήσει μεγάλη δύναμη. Όταν εκείνοι αντιστάθηκαν, έστειλε τον στρατό και τους κατέσφαξε. Είναι χαρακτηριστικό ότι το παλιό όνομα του Λευκού Πύργου ήταν «Πύργος του Αίματος», λόγω της σφαγής των γενιτσάρων που έγινε εκεί. Στη διάρκεια της βασιλείας του αντιμετώπισε πολλές εξεγέρσεις. Οι μόνες που πέτυχαν ήταν η Ελληνική Επανάσταση και, λίγα χρόνια αργότερα, η εξέγερση της Αιγύπτου.

Κωνσταντίνος Καραπης 1821-200-2021

61. Αν οι Έλληνες ήταν πιο ενωμένοι θα μπορούσαν να είχαν κερδίσει νωρίτερα την Επανάσταση;

Ηλιάνα, Στ2

Μάλλον ναι. Κατά τη διάρκεια της Επανάστασης, μόνο τον πρώτο χρόνο δεν υπήρχαν εμφύλιες διαμάχες. Για την ακρίβεια, από το 1822 μέχρι το 1827 έγιναν δύο εμφύλιοι πόλεμοι και πολλές περισσότερες συγκρούσεις μεταξύ στρατιωτικών - πολιτικών, Στερεοελλαδιτών - Πελοποννησίων, στεριανών - νησιωτών, ντόπιων - «ξένων» (αυτοί που ήρθαν ως πρόσφυγες ή ως εθελοντές τον καιρό της επανάστασης) και άλλων πολλών μεταξύ τους.

Αυτές οι συγκρούσεις είχαν σαν συνέπεια την αποδυνάμωση του αγώνα εναντίον των Τούρκων, οι οποίοι κόντεψαν στο τέλος να πετύχουν τον στόχο τους: να καταπνίξουν την Επανάσταση! Ευτυχώς το 1827 παρενέβησαν οι Μεγάλες Δυνάμεις που είχαν αλλάξει στάση απέναντι στην Ελληνική επανάσταση και με τη ναυμαχία του Ναβαρίνου είχαμε αίσιο τέλος στη μεγάλη αυτή περιπέτεια.

62. Ποια είναι η σημασία της Επανάστασης;

Φίλιππος, Στ2

Φοίβη, Στ1

Εκείνη την περίοδο δεν υπήρχαν εθνικά κράτη, αλλά πολυεθνικές αυτοκρατορίες και βασιλεία. Η Επανάσταση, που είχε ως αποτέλεσμα την ίδρυση του ελληνικού κράτους το 1830 με πρωτεύουσα το Ναύπλιο, συνέβαλε στη μετάβαση από τις αυτοκρατορίες στα έθνη-κράτη. Κι αυτός είναι ένας σημαντικός λόγος για να θυμόμαστε τον συγκεκριμένο αγώνα και να νιώθουμε περήφανοι.

Ο 19^{ος} αιώνας είναι η λεγόμενη «εποχή των επαναστάσεων». Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η ελληνική επανάσταση έδωσε στην ευρωπαϊκή κοινή γνώμη την ελπίδα για τη δική της ελευθερία, που οδήγησε στη δημιουργία μιας φιλελληνικής κίνησης σε όλες τις χώρες της Ευρώπης, καθώς και στην Αμερική. Εκτός λοιπόν από τη σπουδαία σημασία που έχει για εμάς τους Έλληνες, είναι και μια μεγάλη στιγμή για την παγκόσμια ιστορία.

63. Γιατί οι επαναστάτες της Πελοποννήσου ήταν πιο ισχυροί από τους άλλους αγωνιστές;

Γιώργος, Στ1

Οι επαναστάτες της Πελοποννήσου ήταν πιο ισχυροί από τους άλλους αγωνιστές γιατί:

Η Πελοπόννησος ήταν μία από τις περιοχές που οι Έλληνες ήταν περισσότεροι από τους Τούρκους.

Ο διοικητής της Πελοποννήσου, Χουρσίτ πασάς, με το μεγαλύτερο μέρος του στρατού είχε εκστρατεύσει στην Ήπειρο εναντίον του Αλή πασά των Ιωαννίνων.

Το έδαφος είναι πολύ ορεινό, γεγονός που ευνόησε την ανάπτυξη των κλεφτών, ενώ εκτός από την περιοχή της Κορίνθου δεν υπάρχει άλλος δρόμος που να συνδέει την Πελοπόννησο δια Ξηράς με την υπόλοιπη Ελλάδα. Αυτό σημαίνει πως οι στρατιωτικές δυνάμεις που θα έστελναν οι Τούρκοι έπρεπε να περάσουν οπωσδήποτε από εκεί, ή να χρησιμοποιήσουν καράβια.

Η Φιλική Εταιρεία είχε εξαπλωθεί πολύ στην Πελοπόννησο, κάνοντας μέλη της κλέφτες, αρματολούς, κληρικούς και προεστούς.

64. Ποια ήταν η ψυχολογική κατάσταση των Ελλήνων μετά τον πόλεμο; Πώς τους επηρέασαν οι άσχημες εικόνες που έβλεπαν;

Αθηνά, Στ2

Η καλύτερη περιγραφή των Ελλήνων μετά την απελευθέρωση έρχεται από τον Κυβερνήτη της Ελλάδας, Ιωάννη Καποδίστρια, που εξιστορεί τι είδε όταν αποβιβάστηκε από το πλοίο που τον μετέφερε στο λιμάνι της Αίγινας:

«Είναι καιροί που πρέπει να φορούμε όλοι ζώνη, δερματένια και να τρώμε ακρίδες και μέλι άγριο. Είδα πολλά εις την ζωήν μου, αλλά σαν το θέαμα όταν έφτασα εδώ εις την Αίγινα δεν είδα κάτι παρόμοιο ποτέ, και άλλος να μην το ιδεί... «Ζήτω ο Κυβερνήτης, ο σωτήρας μας, ο ελευθερωτής μας» εφώναζαν γυναίκες αναμαλλιάρες, άνδρες με λαβωματιές πολλέμου, ορφανά γδυτά, κατεβασμένα από τις σπηλιές. Δεν ήταν το συναπάντημα μου φωνή χαράς, αλλά θρήνος. Η γη εβρέχετο με δάκρυα. Εβρέχετο η μυρτιά κι η δάφνη του στολισμένου δρόμου από τον γαλό ως την εκκλησία. Ανατριχιαζα μου έτρεμαν τα γόνατα, η φωνή του λαού μου έσχιζε την καρδιά μου...»

65. Πώς πέθανε ο Κολοκοτρώνης;

Χρίστος, Β΄

Ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης πέθανε από εγκεφαλικό επεισόδιο στις 4 Φεβρουαρίου του 1843, σε ηλικία 73 ετών, αμέσως μετά τον γάμο του μικρού του γιου. Αφού στεφάνωσε τον γιο του στις 3 Φεβρουαρίου και ευθύμησε στον γάμο του, πήγε στον βασιλικό χώρο, όπου αστειεύτηκε με τους παλιούς του συντρόφους, συνομίλησε με τον Όθωνα και ήπια άφθονο κρασί. Γύρω στα μεσάνυχτα στο σπίτι του, μετά την επιστροφή του από τη δεξίωση στα ανάκτορα κι ενώ κοιμόταν, υπέστη εγκεφαλικό επεισόδιο και η καρδιά του σταμάτησε να χτυπά στις 11.00 το πρωί.

Αυτό ήταν το τέλος του μεγάλου άνδρος, ο οποίος φτωχός από υλικά αγαθά αλλά πλούσιος από την αγάπη του απλού λαού, πρόλαβε να δει την αγαπημένη του πατρίδα ελεύθερη. Μία πατρίδα για την οποία αγωνίστηκε σκληρά με μεγαλοψυχία και όραμα.

66. Ποιες μεγάλες μάχες – ναυμαχίες αποτυπώθηκαν σε διάσημους πίνακες της εποχής;

Όπως πάντα ιστορία και τέχνη πιάνονται χέρι χέρι και φροντίζουν να διατηρηθούν τα συναισθήματα κι οι αναμνήσεις, αποτυπώνοντας πρόσωπα και γεγονότα που συγκινούν Έλληνες και ξένους. Μερικοί από τους πιο γνωστούς πίνακες είναι:

Θεόδωρος Βρυζάκης: Η έξοδος του Μεσολογγίου (1855)

Νικόλαος Γύζης: Μετά την καταστροφή των Ψαρών (1896- 1898)

Ευγένιος Ντελακρουά: Η σφαγή της Χίου (1824), Η Ελλάδα στα ερείπια του Μεσολογγίου (1827)

Ιβάν Αϊβαζόφσκι: Η πυρπόληση τουρκικής ναυαρχίδας από τον Κανάρη (1881)

Αλέξανδρος Ησαΐας: Η μάχη της Αλαμάνας (1839)

Πέτερ φον Ες: Μάχη της Αράχωβας

Nicolas Louis Francois Gosse: Η μάχη της Ακρόπολης (1827)

Κωνσταντίνος Βολανάκης: Η πυρπόληση της τουρκικής φρεγάτας (1882)

67. Πώς γνωρίζουμε τα πρόσωπα των ηρώων της Επανάστασης; Τους έβγαλε κάποιος φωτογραφία;

Η φωτογραφική μηχανή εφευρέθηκε το 1839 οπότε φωτογραφίες των ηρώων δεν υπάρχουν. Τα πρόσωπα τους τα γνωρίζουμε από τα πορτραίτα που ζωγράφησε ο Γερμανός στρατιωτικός και ζωγράφος Karl Krazeisen, ο οποίος ήρθε στην Ελλάδα και πολέμησε στην Επανάσταση. Παράλληλα όμως μας άφησε ένα ιδιαίτερα σημαντικό καλλιτεχνικό έργο...

Ξεκινώντας από τον Γεώργιο Κουντουριώτη, αρχικά σχεδίαζε το πορτραίτο όσων αγωνιστών γνώρισε προσωπικά κι έπειτα τους ζητούσε να υπογράψουν το έργο, ως πιστοποιητικό αυθεντικότητας. Δημιούργησε έτσι μία σειρά από λιθογραφίες που μας δίνουν τη δυνατότητα να γνωρίζουμε με ακρίβεια την όψη των: Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, Γεώργιου Καραϊσκάκη, Νικηταρά, Ιωάννη Μακρυγιάννη, Ανδρέα Μιαούλη, Κωνσταντίνου Κανάρη, Κίτσου Τσαβέλλα και πολλών άλλων... Το πορτραίτο του Καραϊσκάκη μάλιστα δημιουργήθηκε ακριβώς μία μέρα πριν από τον θανάσιμο τραυματισμό του.

Οι λιθογραφίες του Krazeisen σήμερα βρίσκονται στο Εθνικό Ιστορικό Μουσείο στην Αθήνα.

68. Ποια άλλα γεγονότα της Επανάστασης αποτυπώθηκαν σε διάσημους πίνακες;

Εκτός από τις μάχες-ναυμαχίες που ζωγράφι-σαν πολλοί καλλιτέχνες, αποτυπώθηκαν σε πίνακες κι άλλα, πραγματικά ή φανταστικά γεγονότα. Αναφέρουμε ενδεικτικά:

Θεόδωρος Βρυζάκης: Η Ελλάς ευγνωμονούσα (1858), Ο Παλαιών Πατρών Γερμανός ευλογών την σημαίαν της Επανάστασης (1865)

Νικόλαος Γύζης: Το κρυφό Σχολειό (1885-1886)

Ευγένιος Ντελακρουά: Εφιππος Έλληνας πολεμιστής (1856)

Πέτερ φον Ες: Ο απαρχονισμός του Πατριάρχη Γρηγορίου Ε΄

Λουντοβίκο Λιπαρίνι: Ο Αρχιεπίσκοπος Γερμανός υψώνει τη σημαία της Ανεξαρτησίας στον γκρεμό των Καλαβρύτων (1838)

Άρι Σέφερ: Σουλιώτισσες γυναίκες (1827) Έλληνίδες εκλιπαρούν την Παναγία για βοήθεια (1826), Ελληνόπουλο που υπερασπίζεται τον πατέρα του.

69. Βρίσκατε εύκολα τροφή πάνω στα βουνά; Κωνσταντίνος, Β΄

Η επιβίωση στα βουνά ήταν πολύ δύσκολη, αλλά είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία της κλεφτουριάς με την ψυχροσύνθεση του αντάρτη που δεν δέχεται να συμβιβαστεί με την εξουσία και συχνά καταφεύγει για την επιβίωσή του σε αρπαγές ζώων και τροφίμων.

Οι κλέφτες διαβιούσαν σε μικρές ομάδες σε άγονα και δυσπρόσιτα μέρη. Ήταν πάντα ένοπλοι και ζούσαν κλέβοντας ζώα ή και ολόκληρα κοπάδια, ενώ αρκετές φορές ληηλατούσαν και τα σπίτια αξιωματούχων και προυχόντων. Η διατροφή τους περιλάμβανε πρόχειρο (συννά χωρίς προζύμι) ψωμί, παξιμάδια, ζι-νόγαλο, φρέσκο τυρί, ελιές, παστό κρέας, αγγούρια, χόρτα, λάδι και βολβούς. Κάποιες φορές ανάλογα με την λεία είχαν και κρέας, αρνί ή κατσίκι. Δεν έτρωγαν σαλάτες. Το κυνήγι (λαγοί, πέρδικες) ήταν επίσης βασικό κομμάτι της διατροφής τους. Γενικά, ήταν ανθρωποι με φοβερή αντοχή στην πείνα, δίψα και στην αγρύπνια.

70. Τι ήταν οι κλέφτες;

Κωνσταντίνος, Β΄

Ήταν ένοπλοι Έλληνες, που κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας ζούσαν στην ύπαιθρο και είχαν τα λημέρια τους σε δύσβατα μέρη. Οργανώνονταν σε μικρές ομάδες, η καθεμιά με τον καπετάνιο της και το δικό της μπαϊράκι. Οι συνθήκες διαβίωσής τους ήταν σκληρές, καθώς αναγκάζονταν να μετακινούνται και να βρίσκονται σε επιφυλακή συνεχώς. Η πολεμική τους τακτική ήταν εξαιρετική, χάρη στην έντονη εξάσκηση τους κάθε φορά που δε πολεμούσαν σε κάποια μάχη. Μισούσαν τους Τούρκους και γενικά την εξουσία και έγιναν γρήγορα σύμβολο της αντίστασης των υπόδουλων Ελλήνων ενάντια στους κατακτητές. Οι Κλέφτες λατρεύτηκαν από το λαό και έδωσαν το όνομά τους στα φημισμένα κλέφτικα δημοτικά τραγούδια. Οι περισσότεροι από τους οπλαρχηγούς της Επανάστασης, ήταν Κλέφτες.

71. Τι ήταν οι αρματολοί;

Κωνσταντίνος, Β΄

Οι Οθωμανοί Τούρκοι, στην προσπάθειά τους να αντιμετωπίσουν τους κλέφτες, χρησιμοποιούσαν ένοπλους Έλληνες, πρώην κλέφτες, που καθιερώθηκαν με το όνομα των Αρματολών. Η ονομασία τους μάλλον προέρχεται από τη λέξη *armato* ή *martoloso* που σημαίνει «οπλοφόρος» στα ιταλικά. Αποστολή τους ήταν να φροντίζουν για τη διατήρηση της τάξης σε μια συγκεκριμένη περιοχή, που ονομαζόταν αρματολίκι.

Αν κι οι Αρματολοί διορίζονταν από τους Τούρκους, συχνά βοηθούσαν τους κλέφτες. Δεν ήταν μάλιστα λίγες οι φορές που οι Αρματολοί εγκατέλειπαν τις θέσεις τους κι εντάσσονταν στις ομάδες των κλεφτών, ή που οι Τούρκοι έδιναν κάποιο αρματολίκι σε επικίνδυνους κλέφτες προκειμένου να ησυχάσουν από αυτούς.

Φημισμένοι Αρματολοί ήταν ο Γεώργιος Ανδριτζος, ο Νικοτσάρας στον Όλυμπο, οι Σουλιώτες Γεώργιος Μπότσαρης και Λάμπρος Τζαβέλλας κ.α.

72. Τι είναι η επανάσταση του 1821;

Βασιλῆς, Ειρήνη, Α΄
Κωνσταντίνος, Ιωάννα, Β΄

Η επανάσταση του 1821 είναι ο ξεσηκωμός των υπόδουλων Ελλήνων κατά του Οθωμανού δυνάστη για ελευθερία και αυτοδιάθεση. Υπήρξε το πιο σημαντικό γεγονός στην ιστορία της Νεότερης Ελλάδας. Η Ελληνική Επανάσταση ήταν η αφετηρία της εθνικής παλιγγενεσίας, καθώς πέτυχε την ίδρυση του Ελληνικού κράτους και συνεπώς την παρουσία της Ελλάδας, για πρώτη φορά ως ενιαίο κράτος, στον πολιτικό χάρτη του κόσμου.

Η Ελληνική Επανάσταση υπήρξε επίσης ένα από τα κομβικά σημεία της ευρωπαϊκής ιστορίας του 19ου αιώνα, καθώς ήταν η αφετηρία για τη διάλυση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, που ούτως ή άλλως βρισκόταν σε φάση παρακμής. Παράλληλα, η επιτυχία της ενέπνευσε τους λαούς της Ευρώπης, πολλοί από τους οποίους μιμήθηκαν το παράδειγμα των Ελλήνων για να απαλλαγούν από τους δυνάστες τους.

73. Πόσες γυναίκες συμμετείχαν στην ελληνική επανάσταση;

Αντωνία, Α' - Μαρία, Β'

Πολλές γυναίκες συνέβαλαν σημαντικά στον αγώνα με τα δικά τους μέσα και με γενναιότητα που έφθανε συχνά στην αυτοθυσία. 57 από αυτές έχουν καταγραφεί ως αγωνίστριες. Μερικές από τις λιγότερο γνωστές είναι:

Δόμνα Βιοβίζη: Πολέμησε δίπλα στον σύζυγό της, κι όταν αυτός σκοτώθηκε ανέλαβε η ίδια τη διακυβέρνηση του караβιού τους.

Γαλανή Γαρή: αιχμαλωτίστηκε στη Χίο, αλλά κατάφερε να σκοτώσει τον αιχμαλωτιστή της.

Ασήμω Γκούραινα: Ανέλαβε για λίγο την αρχηγία της φρουράς στην πολιορκημένη Ακρόπολη.

Αννα Λαούπη Τριτζοπούλου: Όταν σκοτώθηκε ο σύζυγός της στο Δραγατσάνι, εξόπλισε 23 εθελοντές για να συμμετάσχει στον αγώνα.

Μαρία Σπανού: Μετά τον θάνατο των αδελφών της, ανέλαβε την αρχηγία των επαναστατών στην Καστοριά.

Κωσταντία Ζαχαριά: Κόρη του κλέφτη Ζαχαριά. Με το στρατιωτικό της σώμα, όπου συμμετείχαν κι άλλες γυναίκες κατέλαβε το Λεοντάρι, μία από τις σημαντικότερες πόλεις της Πελοποννήσου εκείνη την εποχή.

74. Σε ποιο ιστορικό γεγονός αναφέρεται το τραγούδι:
«Στα Τρίκορφα»;

Αναφέρεται στη μάχη του Βαλτετσίου (12-13 Μαΐου 1821). Ήταν μία από τις σημαντικότερες μάχες της Επανάστασης, καθώς εκεί οι Έλληνες πέτυχαν την πρώτη μεγάλη τους νίκη, η οποία τους οδήγησε στην Άλωση της Τριπολιτσάς.

Τα κλέφτικα τραγούδια που αναφέρονται στον Κολοκοτρώνη, στα παλικάρια του και στα κατορθώματα τους ονομάζονται «Κολοκοτρωναίικα». Το συγκεκριμένο το έγραψε ο Τσοπανάκος από τη Δημητσάνα. Το πραγματικό του όνομα ήταν Παναγιώτης Κάλας. Ακολουθούσε το Νικηταρά και τα παλικάρια του και τους ψυχαγωγούσε με τα τραγούδια του. Στους στίχους αναφέρεται και ο Νικηταράς εκτός από τον Κολοκοτρώνη:

Στα Τρίκορφα μες στην κορφή
Κολοκοτρώνης ρίχν' ορδί,
μες στα Τρίκορφα στη ράχη
πάει το αίμα σαν αυλάκι.

Κολοκοτρώνης φώναζε
κι ούλος ο κόσμος τρόμαζε,

γιεμ, ο Θωδωρής φωνάζει
και το στράτευμα διατάζει.

Πού 'σαι μωρέ Νικηταρά
πο 'χουν τα πόδια σου φτερά,
γιεμ, και συ μωρέ Γιατράκο
κάθε μέρα κάνεις τράκο.

75. Σε ποιο ιστορικό γεγονός αναφέρεται το διάσημο δημοτικό τραγούδι: «Σαράντα παλικάρια»;

Αναφέρεται στην πολιορκία και την Άλωση της Τριπολιτσάς. Υπάρχουν πολλές παραλλαγές αυτού του δημοτικού τραγουδιού, από διάφορες περιοχές της Ελλάδας. Στην πιο γνωστή εκδοχή, σαράντα κλέφτες και αρματωλοί από τη Λειβαδιά αναζητούν το δρόμο για την Τριπολιτσά γιατί θέλουν να πολεμήσουν πάλι στον Κολοκοτρώνη και συναντούν ένα γέροντα που έχει την πρόθεση να βοηθήσει:

Σαράντα παλικάρια από τη Λε-, από τη Λεβαδιά
πάνε για να πατήσουνε την Τροπό-, μωρ' την Τροπολιτσά
Στο δρόμο που πηγαίνανε, γέροντα, μωρ' γέροντα απαντούν
Γεια σου, χαρά σου γέρο, καλώς τα τα, καλώς τα τα παιδιά
Πού πάτε παλικάρια, πού πάτε ορέ, πού πάτε ορέ παιδιά
Πάμε για να πατήσουμε την Τροπό-, μωρ' την Τροπολιτσά
Ελα και συ ρε γέρο, να πάμε για, να πάμε για κλεισιά
Δεν ημπορώ παιδιά μου, γιατί 'μαι γέ-, γιατί 'μαι γέροντας
Περάστε από τη στάνη κι από τα πρό-, κι από τα πρόβατα
και πάρτε τον υιό μου τον πιο μικρό-, τον πιο μικρότερο
Που 'χει λαγού ποδάρια και πέρδικας, και πέρδικας φτερά
και Ξέρ' τα μονοπάτια απ' όλους πιο, απ' όλους πιο καλά

76. Από πού προέρχεται ο πασίγνωστος στίχος: «Του Κίτσου η μάνα κάθουνταν»;

Προέρχεται από ένα τραγούδι που αναφέρεται σε έναν κλέφτη του Βάλτου και του Ξηρομέρου της Ακαρνανίας, ο οποίος αιχμαλωτίστηκε από τους Τούρκους.

Στους τελευταίους στίχους η μητέρα του, σαλεμένη από τον πόνο και τη δυστυχία, αναρωτιέται για την τύχη των αρμάτων του γιου της, που είναι σύμβολα περηφάνιας κι η κληρονομιά που αφήνει πίσω του. Η μητέρα του μοιρολογεί για ό,τι πιο ιερό απέμεινε από αυτόν στον πάνω κόσμο...

Του Κίτσο' η μάνα κάθουνταν στην άκρη στο ποτάμι,
με το ποτάμι μάλωνε και το πετροβολούσε.
«Ποτάμι μου λιγότεψε, ποτάμι στρέψε πίσω,
για να περάσ' αντίπερα πέρα στα κλεφτοχώρια,
οπώχουν οι κλέφτες σύνοδο, οπώχουν τα λημέρια».
Τον Κίτσο τον επιάσανε και παν' να τον κρεμάσουν,
χιλίοι τον πάνε απ' ομπροστά και δυο χιλιάδες πίσω.
Κι ολοξωπίσω πήγαινε η δόλια του η μανούλα.
μοιρολογούσε κι έλεγε, μοιρολογά και λέγει.
-«Κίτσο μου πού 'ναι τ' άρματα τα έρμα τα τσαπράζια,»
-«Λωλή, μάνα τρελή, μάνα ξεμυαλισμένη,
δεν κλαις τα μαύρα νιάτα μου, δεν κλαις και την αντρεία μου,
μον κλαις τα έρμα τ' άρματα, τα έρμα τα τσαπράζια...»

77. Πότε ελευθερωθήκαμε από τους Τούρκους; Λεόντης, Β΄

Αν μιλάμε για την απελευθέρωση κάποιων μόνο από τις περιοχές που επαναστάτησαν, τότε η απάντηση είναι εύκολη. Η ημερομηνία της απελευθέρωσης είναι η 3^η Φεβρουαρίου 1830. Εκείνη την ημέρα υπογράφηκε στο Λονδίνο το Πρωτόκολλο της ανεξαρτησίας του ελληνικού κράτους. Ήταν η πρώτη επίσημη, διεθνής διπλωματική πράξη που αναγνώριζε την Ελλάδα ως κυρίαρχο και ανεξάρτητο κράτος.

Αν μιλάμε για τη σημερινή Ελλάδα, τότε η απάντηση δεν είναι και τόσο εύκολη. Οι διάφορες περιοχές της Ελλάδας απελευθερώθηκαν σταδιακά στη διάρκεια των επόμενων 130 περίπου ετών. Το πρώτο τμήμα που προστέθηκε στο ελληνικό κράτος ήταν τα νησιά του Ιονίου, που μέχρι 1864 ήταν υπό την κυριαρχία των Άγγλων. Το τελευταίο ήταν τα Δωδεκάνησα, που μέχρι το 1946 ήταν υπό την κυριαρχία των Ιταλών.

78. Υπήρχαν σχολεία πριν την Επανάσταση;

Ανέλια, Β'

Υπήρχαν πολλά και, σε κάποιες περιπτώσεις, υψηλού επιπέδου ελληνικά σχολεία που λειτουργούσαν στη διάρκεια της Τουρκοκρατίας. Αυτά τα σχολεία δεν ήταν κρυφά, ούτε παράνομα, γιατί οι Τούρκοι δεν ενδιαφέρονταν γι' αυτά. Η μόρφωση των Ελλήνων δεν άλλαξε τη νομική τους θέση μέσα στο κράτος, ούτε τους έδινε περισσότερα δικαιώματα. Οπότε η οθωμανική διοίκηση δεν ασχολήθηκε καθόλου με τα σχολεία των χριστιανών. Χρειάζονταν όμως αρκετά χρήματα για να χτιστεί και να εξοπλιστεί ένα σχολείο, καθώς και για να πληρωθούν οι εκπαιδευτικοί που θα δούλευαν σε αυτό. Έτσι, σχολεία υπήρχαν κυρίως σε πλούσιες κοινότητες, ή σε χωριά και πόλεις από τα οποία κατάγονταν άνθρωποι που είχαν πλουτίσει στο εξωτερικό και προσέφεραν δωρεές για την ίδρυση ή τη λειτουργία σχολείου στην πατρίδα τους.

79. Πού έβρισκαν τα όπλα τους οι επαναστάτες; Αλέξανδρος, Ε1

Εκτός από τους καλά οπλισμένους κλέφτες κι αρματολούς, Μανιάτες, Σουλιώτες κ.α., οι άλλοι Έλλη-νες αγωνιστές διέθεταν μερικά καριοφίλια ως οικογε-νειακά κειμήλια. Κάποιοι είχαν προμηθευτεί όπλα χά-ρη στο εκτεταμένο λαθρεμπόριο που έκαναν οι Γάλλοι και οι Άγγλοι, οι οποίοι ήλεγχαν κατά περιόδους τα Επτάνησα. Οι νησιώτες, που έφταναν με τα καράβια τους σε ξένα λιμάνια, προμηθεύονταν όπλα απευθεί-ας από τις αγορές της Γαλλίας, της Ιταλίας, της Αγ-γλίας και της Ισπανίας. Στη διάρκεια της Επανάστα-σης οργανώθηκαν στην Ευρώπη φιλελληνικές επιτρο-πές, που συγκέντρωναν μεταξύ άλλων όπλα και πολε-μοφόδια και τα έστελναν με καράβια στην Ελλάδα. Τα περισσότερα όπλα όμως που χρησιμοποίησαν οι Έλλη-νες στην Επανάσταση ήταν λάφυρα, τα οποία έπαιρ-ναν από τους Τούρκους μετά από τις νίκες τους.

80. Πού κρύβονταν οι επαναστάτες όταν κινδύνευαν; Αλέξανδρος, Ε1

Κάθε φορά που οι Τούρκοι εκστράτευαν, ο άμαχος πληθυσμός των επαναστατημένων περιοχών βρισκόταν σε κίνδυνο. Οι περιουσίες και οι ζωές τους ήταν στο έλεος των στρατιωτών που είτε για να κερδίσουν λάφυρα, είτε για εκδίκηση, είτε γιατί είχαν σχετικές διαταγές από τους πασάδες, προέβαιναν σε σφαγές και λεηλασίες. Προκειμένου να γλυτώσουν κατέφευγαν σε ασφαλή μέρη, συνήθως σε κοντινές ορεινές περιοχές. Σε αυτές τις περιπτώσεις παρέμεναν σε πρόχειρα καταλύματα, ή πιο συχνά σε σπηλιές, μέχρι να απομακρυνθεί το εχθρικό στράτευμα και να περάσει ο κίνδυνος. Μία ακόμα επιλογή που παρείχε ασφάλεια στους κατοίκους της δυτικής Ελλάδας, ήταν τα νησιά του Ιονίου. Ειδικότερα το νησάκι Κάλαμος που βρίσκεται πολύ κοντά στα παράλια της Στερεάς Ελλάδας, αλλά και η Λευκάδα και η Ζάκυνθος αποτελούσαν ένα σίγουρο καταφύγιο για όποιους κινδύνευαν.

81. Τι έκανε τη Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα να συμμετάσχει στην Επανάσταση;

Χριστίνα, Ε1

Η Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα υπήρξε μία από τις σπουδαιότερες γυναίκες που έλαβαν μέρος στην Επανάσταση.

Οι λόγοι που την ώθησαν να κάνει κάτι τέτοιο δεν ήταν πολύ διαφορετικοί από αυτούς που ίσχυαν για τους περισσότερους αγωνιστές. Ο πατέρας της πέθανε στις φυλακές της Κωνσταντινούπολης, καταδικασμένος για τη συμμετοχή του στα ορλωφικά. Οι δύο της σύζυγοι, Δημήτρης Γιάννουζας και Δημήτρης Μπούμπουλης, σκοτώθηκαν σε συγκρούσεις με Αλγερινούς πειρατές, οι οποίοι δρούσαν στην ανατολική Μεσόγειο με την ανοχή του σουλτάνου. Έτσι, δε δίστασε να θυσιάσει σχεδόν ολόκληρη την τεράστια περιουσία της, προκειμένου να εξοπλίσει και να συντηρεί τα πλοία, τα πληρώματα και τους στρατιώτες που είχε υπό τις διαταγές της.

82. Σε ποια μάχη φοβήθηκε περισσότερο ο Οδυσσέας Ανδρούτσος;

Πάνος, Ε1

Ίσως να φανεί υπερβολικό, αλλά ο Οδυσσέας Ανδρούτσος δεν φοβόταν. Ήταν γιος του παλιού κλέφτη Γεώργιου Ανδρούτσου (ή Ανδρίτσου), ο οποίος εκτελέστηκε από τους Τούρκους για τη συμμετοχή του στην εξέγερση του Λάμπρου Κατσώνη. Η δύναμη και η ταχύτητά του ήταν παροιμιώδεις, όπως και η ικανότητά του στα όπλα. Αναρίθμητα είναι τα κατορθώματα που διηγούνται για τη δράση του. Το πιο γνωστό όμως ήταν η μάχη στο χάνι της Γραβιάς. Εμπειροί και ικανοί οπλαρχηγοί, όπως ο Δυοβουνιώτης κι ο Πανουργιάς προσπάθησαν να τον πείσουν να μην κλειστεί στο χάνι, το οποίο σίγουρα θα περικύκλωναν οι Τούρκοι. Εκείνος όμως σηκώθηκε λέγοντας: «Όποιος θέλει να με ακολουθήσει ας πιαστεί στον χορό» κι άρχισε να τραγουδάει το γνωστό κλέφτικο «Κάτω στου Βάλτου τα χωριά». Έτσι, χορεύοντας και τραγουδώντας, οδήγησε στο χάνι 117 άντρες που χάρισαν στην Επανάσταση μία από τις σημαντικότερες ελληνικές νίκες.

83. Πόσα καράβια είχε ο στόλος των Ελλήνων; Πάνος, Ε1

Να ξεκαθαρίσουμε πρώτα πως όταν μιλάμε για «στόλο των Ελλήνων», σε καμία περίπτωση δεν μιλάμε για πολεμικά πλοία. Τέτοια απέκτησαν οι Έλληνες μόνο μετά το 1826, όταν με χρήματα από τα δάνεια που είχαν πάρει οι ελληνικές κυβερνήσεις έφτασαν στην Ελλάδα η φρεγάτα «Ελλάς» και το ατμοκίνητο «Καρτερία», ναυπηγημένα στη Νέα Υόρκη και το Λονδίνο αντίστοιχα.

Ο στόλος λοιπόν αποτελούνταν από μικρά εμπορικά καράβια, στα οποία χάρη στη συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή οι Έλληνες μπορούσαν να βάζουν κανόνια για να αντιμετωπίσουν τους πειρατές. Επειδή χρειάζονταν πολλά χρήματα για τον εξοπλισμό και τον ανεφοδιασμό του στόλου και για τους μισθούς των πληρωμάτων, ο αριθμός των πλοίων που ξεκινούσαν κάθε φορά για πολεμικές επιχειρήσεις εξαρτιόταν από την οικονομική κατάσταση των νησιών και της κυβέρνησης. Ο μεγαλύτερος στόλος που παρέταξαν οι επαναστάτες ήταν στη ναυμαχία του Γέροντα (29 Αυγούστου 1824) και αποτελούνταν από 70 πλοία.

84. Όλα όσα ξέρουμε για τον πόλεμο την εποχή εκείνη είναι αλήθεια;

Γιάννης, Ε1

200 χρόνια μετά την Επανάσταση του 1821, οι ερευνητές της ιστορίας έχουν καταφέρει να φωτίσουν με τεκμήρια πολλά από τα «σκοτεινά» γεγονότα εκείνης της περιόδου. Συνδυάζοντας τα απομνημονεύματα των αγωνιστών, τα επίσημα έγγραφα του ελληνικού και άλλων κρατών, καθώς και πολλά άλλα τεκμήρια, μπόρεσαν να διακρίνουν την πραγματικότητα από τη μυθοπλασία.

Πολλοί όμως αρέσκονται ακόμη και σήμερα στην αναπαραγωγή μύθων, στερεοτύπων και συναισθηματικά φορτισμένων ιστοριών που δημιουργήθηκαν για να διαμορφώσουν και να στηρίξουν την εθνική συνείδηση σε ένα νεοσύστατο κράτος. Η ανάγκη αυτή σήμερα δεν υπάρχει, γι' αυτό και πρέπει να επιμένουμε στην αναζήτηση της αλήθειας. Βέβαια, η αναπαραγωγή γνωστών κι «αγαπημένων» μύθων δεν θα σταματήσει, θα μπορούμε όμως να διακρίνουμε τα γεγονότα από τη φαντασία.

85. Πως ένιωθε η Μαντώ Μαυρογένους όταν Ξέσπασε η Επανάσταση και τι έκανε;

Ιωάννα, Ε1

Η Μαντώ Μαυρογένους μόλις Ξέσπασε η Επανάσταση πιστεύω πως ενθουσιάστηκε με την αποφασιστικότητα των Ελλήνων να διεκδικήσουν ξανά την ελευθερία τους. Καταγόταν από μια πλούσια οικογένεια και διέθεσε όλη της την περιουσία σε πλοία και πολεμοφόδια, για την ελευθερία της Ελλάδας.

Κατάφερε να δει την Ελλάδα ελεύθερη, ενώ σε εκείνη δεν είχε μείνει τίποτα απολύτως από την περιουσία της και δεν είχε αναγνωρισθεί ως τότε για τις ηρωικές πράξεις της. Η Μαντώ Μαυρογένους αν και πέθανε πολύ φτωχή, είναι μια από τις πιο αγνές, περήφανες και ξεχωριστές μορφές της Επανάστασης κι αντέδρασε με τον πιο αξιοθαύμαστο και αξιοζήλευτο τρόπο. Χάρη σε αυτή, άλλα και σε πολλούς ακόμα ήρωες της Επανάστασης μας χαιρόμαστε την πολύτιμη ελευθερία μας.

86. Γιατί αυτοί που έδωσαν τις περιουσίες τους για την Επανάσταση δεν τις πήραν πίσω;

Ιωάννα, Ε1

Στην αρχή της Επανάστασης τα πολεμικά έξοδα (μισθοί, τρόφιμα, πολεμοφόδια κτλ.) καλύπτονταν από τα χρήματα που είχαν συγκεντρώσει η Φιλική Εταιρεία, οι πλούσιοι προεστοί και πλοιοκτήτες, οι φιλελληνικές επιτροπές στα διάφορα ευρωπαϊκά κράτη και από τα λάφυρα.

Όλα αυτά όμως τελείωσαν πολύ γρήγορα. Το 1824 και το 1825 η κεντρική επαναστατική διοίκηση πήρε δύο δάνεια από βρετανικές τράπεζες, βάζοντας εγγύηση την εθνική γη. Παρόλο που τα πιο πολλά χρήματα από τα δάνεια πήγαν σε τόκους και προμήθειες, τα ποσά που έφτασαν στους επαναστατημένους τους βοήθησαν. Και μόνο το ότι οι επαναστάτες μπόρεσαν να πάρουν δάνεια, σήμαινε ότι αναγνωριζόταν διεθνώς το νέο ελληνικό κράτος.

Το νεοσύστατο κράτος δεν είχε τη δυνατότητα να επιστρέψει τις περιουσίες που δόθηκαν, αλλά κι οι αγωνιστές δεν επιθυμούσαν κάτι τέτοιο, αφού ο σκοπός για τον οποίο είχαν προσφέρει όχι μόνο τις περιουσίες τους, αλλά και τις ζωές τους, είχε επιτευχθεί

87. Γιατί γιορτάζουμε την 25^η Μαρτίου;

Αγγελίνα, Α΄

Κάθε χρόνο στις 25 Μαρτίου τιμάμε και γιορτάζουμε τον Ξεσηκωμό των υπόδουλων Ελλήνων κατά του Τούρκου δυνάστη για ελευθερία και αυτοδιάθεση. Εκ των πραγμάτων, είναι η πιο σημαντική ημερομηνία στην ιστορία της Νεότερης Ελλάδας, ως αφετηρία της εθνικής παλιγγενεσίας.

Η απόφαση να γιορτάζουμε τον Εθνικό Ξεσηκωμό στις 25 Μαρτίου πάρθηκε στις 15 Μαρτίου του 1838 από τον βασιλιά Όθωνα, προκειμένου να συνδεθεί με τη θρησκευτική γιορτή του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου. Αυτό όμως δεν ήταν κάποιο «καπρίτσιο» του βασιλιά, αφού το σχέδιο κι η επιθυμία του Αλέξανδρου Υψηλάντη και της Φιλικής Εταιρείας να συνδεθεί η έναρξη της Επανάστασης με αυτή τη μεγάλη εορτή για να τονωθεί το φρόνημα των υπόδουλων Ελλήνων.

88. Γιατί ονομάζουν κλέφτες αυτούς που πολεμούσαν στα βουνά;

Αγγελίνα, Κωνσταντίνος, Α΄

Οι δύσκολες συνθήκες ζωής έκαναν πολλούς Έλληνες να ανέβουν στα βουνά, ώστε να βρίσκονται μακριά από την τουρκική εξουσία. Για να ζήσουν λήστευαν συνήθως Οθωμανούς, αλλά και πλούσιους Έλληνες και γι' αυτό ονομάστηκαν «κλέφτες». Ο απλός λαός τους θαύμαζε για το θάρρος τους και την παλικαριά τους και τους θεωρούσε ήρωες γιατί πολλές φορές λήστευαν (ή ακόμα και σκότωναν) μισητά στον λαό πρόσωπα. Η σκληρή ζωή στα βουνά και η αδιάκοπη ενασχόληση με τα όπλα και τον πόλεμο μετέτρεψε σταδιακά τις ομάδες των κλεφτών σε στρατιωτικά σώματα με οργάνωση και πειθαρχία. Πολλές φορές τα παιδιά των κλεφτών ακολουθούσαν τον ίδιο τρόπο ζωής κι έτσι αναδείχθηκαν σε ολόκληρη την Ελλάδα οικογένειες με μακρόχρονη στρατιωτική παράδοση.

89. Πόσο καιρό κράτησε η Επανάσταση του 1821; Μακρίνα, Ελισάβετ, Α΄

Η Ελληνική επανάσταση ξεκίνησε το 1821 και τελείωσε το 1830, δηλαδή κράτησε περίπου 9 χρόνια. Η αρχή έγινε τον Φεβρουάριο του 1821 στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες. Στην κυρίως Ελλάδα η Επανάσταση ξεκίνησε τον Μάρτιο του 1821 στην Πελοπόννησο. Συνεχίστηκε στην Στερεά Ελλάδα, τα νησιά του Αιγαίου, την Ήπειρο, τη Θεσσαλία και τη Μακεδονία.

Κατά τη διάρκειά της οι Έλληνες πέτυχαν σπουδαίες νίκες, αλλά και γνώρισαν μεγάλες καταστροφές. Το 1827 οι μεγάλες Δυνάμεις (Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία) αποφάσισαν να επέμβουν για να τερματιστεί η Επανάσταση. Αποτέλεσμα της επέμβασης αυτής ήταν να αναγνωριστεί τελικά η ελληνική ανεξαρτησία τον Φεβρουάριο του 1830 με το πρωτόκολλο του Λονδίνου.

90. Πολέμησαν και παιδιά στην Επανάσταση του 1821; Ειρήνη, Α΄

Τα παιδιά εκείνη την εποχή αναγκάζονταν να «μεγαλώσουν» πιο γρήγορα. Βοηθούσαν τους γονείς τους σε διάφορες δουλειές, φρόντιζαν τα μικρότερα αδέρφια τους και συμμετείχαν ακόμα και στις μάχες.

Παράδειγμα, ο γιος του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, Ιωάννης, πήρε το παρατσούκλι «γενναίος» σε ηλικία 16 ετών, όταν στην πολιορκία της Τρίπολης αιχμαλώτισε έναν γιγαντώσωμο νέγρο, παρόλο που ο ίδιος ήταν μικροκαμωμένος. Μαρτυρίες για συμμετοχών των παιδιών στον πόλεμο έχουμε και από τη δεύτερη πολιορκία του Μεσολογγίου. Ο Νικόλαος Κασομούλης αναφέρει περιπτώσεις που οι εχθροί στριμώχνονταν τόσο κοντά στο τείχος, που κανείς δεν μπορούσε να χρησιμοποιήσει τα όπλα του. Ξεκινούσε τότε πετροπόλεμος, κι οι αγωνιστές θαύμαζαν με πόση μαστοριά τα παιδιά έριχναν τις πέτρες πάνω στα κεφάλια των εχθρών.

91. Ποιοι ήταν οι μεγάλοι στρατηγοί της Επανάστασης; Μιχάλης, Α΄

Οι πιο σημαντικοί από όσους κατέλαβαν το αξίωμα του στρατηγού ή ναυάρχου στη διάρκεια της Επανάστασης ήταν οι:

Ανδρούτσος, Οδυσσέας: μετά την κατάληψη της Ακρόπολης το 1822.

Αποστόλης, Νικόλαος: ναύαρχος των Ψαρών.

Καραϊσκάκης, Γεώργιος: μετά την Έξοδο του Μεσολογγίου ορίστηκε στρατηγός κι ανέλαβε την απελευθέρωση της Στερεάς Ελλάδας.

Κολοκοτρώνης, Θεόδωρος: πήρε το αξίωμα μετά την καταστροφή του Δράμαλη.

Μακρής, Δημήτριος: επικεφαλής των αγωνιστών στο Μεσολόγγι.

Μαυρομιχάλης, Πετρόμπεης: άρχοντας της Μάνης, επικεφαλής του μεγαλύτερου στρατιωτικού σώματος στην Πελοπόννησο.

Μιαούλης, Ανδρέας: ναύαρχος της Ύδρας και γενικός αρχηγός του ελληνικού στόλου.

Μπότσαρης, Μάρκος: μετά την πρώτη πολιορκία του Μεσολογγίου.

Πάνου, Γεώργιος: ναύαρχος των Σπετσών

92. Υπήρχανε σχολεία όσο διαρκούσε η Επανάσταση; Μιχάλης, Α΄

Οι Έλληνες θεωρούσαν την εκπαίδευση απαραίτητη για τη διάπλαση ικανών πολιτών. Τα πρώτα σχολεία που ιδρύθηκαν στη διάρκεια της Επανάστασης λειτουργούσαν με την αλληλοδιδασκτική μέθοδο. Το πλεονέκτημά της ήταν ότι ένας δάσκαλος δίδασκε εκατοντάδες μαθητές με τη βοήθεια των πιο προχωρημένων.

Το 1824 συγκροτήθηκε μια πενταμελής επιτροπή με πρόεδρο τον Άνθιμο Γαζή, η οποία πρότεινε την ίδρυση δημοτικών σχολείων σε όλα τα χωριά, λυκείων στις πρωτεύουσες των νομών, ενός πανεπιστημίου κι ενός διδασκαλείου στο Άγρος. Τελικά ιδρύθηκε ένα μόνο κεντρικό αλληλοδιδασκτικό σχολείο στο Άγρος.

Το 1825 ιδρύθηκε παρθεναγωγείο στην Αθήνα. Αυτό είναι πολύ σημαντικό, γιατί δείχνει το ενδιαφέρον για τη μόρφωση των γυναικών της πρώτης γενιάς που θα ζούσε ελεύθερη.

93. Ποιοι είναι οι ήρωες του 1821;

Παναγιώτης, Α΄

Ο άνθρωπος μεταβάλλεται σε ήρωα όταν εκτελέσει μία ασυνήθιστη και αξιόπαινη πράξη. Παραδοσιακές ηρωικές πράξεις είναι η θανάτωση θηρίων και η διάσωση ανθρώπων από σίγουρο θάνατο, ή η λύτρωση μιας ολόκληρης φυλής από συγκεκριμένους κινδύνους. Ο ήρωας εκτελεί αυτό που θεωρείται κοινά αποδεκτό καλό και ευγενές μέσα στα πλαίσια του πολιτισμού που δρα. Αληθινά πρόσωπα κατορθώνουν με ανάλογες γενναίες πράξεις να θεωρούνται ήρωες από τους συνανθρώπους τους.

Η ένοπλη εξέγερση των επαναστατημένων Ελλήνων εναντίον των Οθωμανών, με σκοπό την αποτίναξη της μακραίωνης κυριαρχίας της οθωμανικής αυτοκρατορίας και τη δημιουργία του πρώτου ανεξάρτητου ελληνικού κράτους, αποτελεί έναν άθλο και ήρωες ήταν όσοι, Έλληνες ή ξένοι, συμμετείχαν σε αυτή.

94. Πόσα χρόνια ήμασταν σκλαβωμένοι; Παναγιώτης, Α΄

Οι Έλληνες έμειναν σκλαβωμένοι για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα. Συμβατικά το διάστημα αυτό ορίζεται από το 1453, με την Άλωση της Κωνσταντινούπολης μέχρι το 1821, με την έναρξη της Επανάστασης. Αυτές οι χρονολογίες αποτελούν ορόσημα γιατί τα συγκεκριμένα γεγονότα είναι πολύ σημαντικά στην παγκόσμια ιστορία, αλλά δεν είναι ακριβείς.

Στην πραγματικότητα τόσο η υποδούλωση, όσο και η απελευθέρωση της Ελλάδας ήταν διαδικασίες που έγιναν σταδιακά και κράτησαν πολλά χρόνια. Για παράδειγμα, η Θεσσαλονίκη κατακτήθηκε από τους Τούρκους το 1430 κι απελευθερώθηκε το 1912, την ίδια δηλαδή χρονιά με την Κρήτη, η κατάκτηση της οποίας ολοκληρώθηκε το 1669. Επομένως, τα «400 χρόνια» που αναφέρονται συνήθως ως το διάστημα της σκλαβιάς, είναι μία γενίκευση που γίνεται για λόγους συντομίας.

95. Τι ήταν το γιουρούσι;

Εβελίνα, Α΄

Γιουρούσι σημαίνει ορμητική επίθεση, έφοδος και προέρχεται από την τουρκική λέξη *yürüyüş*:

Οι κλέφτες και οι αρματολοί στην Επανάσταση του 1821 πολεμούσαν με την τακτική του κλεφτοπολέμου επειδή ήταν λίγοι κι ο τουρκικός στρατός ήταν περισσότερος. Μερικές φορές κυκλωμένοι, καθηλωμένοι για μέρες και νύχτες και χωρίς νερό, φαγητό και ύπνο έβρισκαν τη δύναμη (όταν ο εχθρός τους νόμιζε εξαντλημένους και έτοιμους να παραδοθούν) να πηδούν από τις θέσεις τους και να κάνουν το λεγόμενο γιουρούσι, την απελπισμένη έφοδο. Δηλαδή, να ορμούν επάνω τους, ν' ανοίγουν δρόμο με τα σπαθιά και τα γιαταγάνια τους μέσα από τις τουρκικές γραμμές και να διαφεύγουν.

96. Υπήρχε μέρος της Ελλάδας που να μην είχαν κατακτήσει οι Τούρκοι;

Μαρίλια, Στ1

Τυπικά η έναρξη της Τουρκοκρατίας τοποθετείται στο 1453, το έτος της Άλωσης της Κωνσταντινούπολης. Αυτό όμως δε σημαίνει ότι όλες οι περιοχές που κάποτε ήταν βυζαντινά εδάφη βρέθηκαν ταυτόχρονα υπό τον τουρκικό ζυγό. Για παράδειγμα, τα βασίλεια της Τραπεζούντας και του Μυστρά κατακτήθηκαν λίγα χρόνια αργότερα, η Κύπρος έμεινε ελεύθερη μέχρι το 1571 και η Κρήτη βρισκόταν στα χέρια των Βενετών μέχρι το 1669.

Άλλες περιοχές, όπως η Μάνη και τα Άγραφα, παρόλο που θεωρητικά αποτελούσαν τμήματα του οθωμανικού κράτους, ήταν τόσο δύσβατες και φτωχές που οι Τούρκοι δεν μπορούσαν ή δεν ενδιαφέρονταν να μπουν και να παραμείνουν εκεί.

Ουσιαστικά όμως μόνο στα Επτάνησα δεν πάτησαν ποτέ οι Τούρκοι. Τα νησιά του Ιονίου βέβαια δεν ήταν ελεύθερα, απλώς είχαν διαφορετικούς κατακτητές: Βενετούς, Γάλλους, Ρώσους και Άγγλους.

97. ΕΓΙΝΕ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΤΟ 1821; Πέτρος, Α΄

Η Επανάσταση στη Μακεδονία ξεκίνησε στις 17 Μάιου του 1821 με πρωτοστάτη τον Εμμανουήλ Παππά, ο οποίος είχε οριστεί αρχηγός από τη Φιλική Εταιρία για τον αγώνα στη Χαλκιδική. Με όπλα και πολεμοφόδια αναχώρησε από την Κωνσταντινούπολη για το Άγιο Όρος, από όπου κήρυξε επίσημα την επανάσταση. Ξεσήκωσε τον Πολύγυρο, τη Σιθωνία και ο επαναστατικός στρατός έφτασε μέχρι τα περίχωρα της Θεσσαλονίκης. Ωστόσο, η κινητοποίηση ισχυρών οθωμανικών στρατιωτικών δυνάμεων είχε ως αποτέλεσμα τις ήττες των επαναστατών στη Ρεντίνα και τα Βασιλικά. Η Επανάσταση στη Μακεδονία τερματίστηκε τον Οκτώβριο του 1821 με την καταστροφή της Κασσάνδρας. Χιλιάδες Μακεδόνες αγωνιστές και πρόσφυγες κατέφυγαν τότε στη νότια Ελλάδα και τα νησιά προκειμένου να γλυτώσουν τα τουρκικά αντίποινα και να συνεχίσουν από εκεί τον Αγώνα.

98. Εγιναν μάχες κοντά στη Θεσσαλονίκη;

Πέτρος, Α΄

Μάχη της Θεσσαλονίκης: Περίπου 3.000 επαναστάτες υπό τον Σταμάτη Χάψα βαδίζουν προς τη Θεσσαλονίκη που είναι σχεδόν απροστάτευτη αφού ο τουρκικός στρατός προσπαθεί να εξουδετερώσει τον Εμμανουήλ Παππά στη Νέα Απολλωνία. Οι επαναστάτες βρίσκουν μπροστά τους τον Αχμέτ μπέη των Γιαννιτσών και στη μάχη που δίνεται στην περιοχή μεταξύ Θέρμης και Θεσσαλονίκης στις 8 Ιουνίου 1821, τον κατατροπώνουν.

Μάχη των Βασιλικών: Ο Μπαϊράμ πασάς συγκεντρώνει στρατό περίπου 35.000 ανδρών. Οι επαναστάτες υποχωρούν προς τα Βασιλικά, εκεί όμως στις 10 Ιουνίου τους προλαβαίνουν οι Τούρκοι. Ο καπετάν Χάψας και 67 παλικάρια επιτίθενται και θυσιάζονται για να δώσουν την ευκαιρία στους άμαχους να καταφύγουν στη μονή της Αγίας Αναστασίας.

Μάχη της Ρεντίνας: Ο Μπαϊράμ πασάς διατάσσεται να εκκαθαρίσει τους επαναστάτες της Χαλκιδικής. Στα στενά της Ρεντίνας περισσότεροι από 20.000 Τούρκοι επιτίθενται στις 15 Ιουνίου σε περίπου 2.000 Έλληνες και τους νικούν χάρη στην αριθμητική τους υπεροχή.

99. Γιατί δεν ελευθερώθηκε και η Μακεδονία το 1821; Πέτρος, Α΄

Στην Επανάσταση του 1821 η Μακεδονία προσέφερε πολλά και η συνεισφορά της σε αίμα υπήρξε μεγάλη. Οι εξεγέρσεις στη Χαλκιδική, τον Ολύμπου και το Βέρμιο, απασχόλησαν σοβαρά τις τουρκικές δυνάμεις και βοήθησαν σημαντικά στην εδραίωση της επανάστασης στη νότια Ελλάδα.

Είναι γεγονός ότι οι παραπάνω εξεγέρσεις δεν ήταν επιτυχημένες. Τα κυριότερα αίτια της αποτυχίας τους ήταν ο κακός προγραμματισμός, η έλλειψη συντονισμού, και η παρουσία ισχυρών τουρκικών δυνάμεων, αφού άλλωστε η Μακεδονία είναι σε μικρή σχετικά απόσταση από την Κωνσταντινούπολη.

Παρά την αποτυχία τους όμως οι παραπάνω εξεγέρσεις, με τη θερμή συμπαράσταση και συμμετοχή των υπόδουλων Μακεδόνων και τη γρήγορη εξάπλωσή τους, έδειξαν για μια ακόμη φορά ότι το αγωνιστικό πνεύμα του Ελληνισμού της Μακεδονίας δεν είχε χαθεί.

100. Εγινε επανάσταση και στη Χαλκιδική;

Η επανάσταση στη Χαλκιδική ξέσπασε τον Μάιο του 1821, υπό την αρχηγία του Εμμανουήλ Παππά. Πρώτοι πήραν τα όπλα οι κάτοικοι του Πολύγυρου οι οποίοι τα ξημερώματα Σαββάτου 17ης Μαΐου 1821 επιτέθηκαν στην τουρκική φρουρά και τη νίκησαν.

Ο Ε. Παπάς, επικεφαλής ενός σώματος με περίπου 1000 μοναχούς από το Άγιο Όρος και Μαδεμοχωρίτες μετά από συγκρούσεις με τις τοπικές τουρκικές φρουρές, κατέλαβε θέσεις στα στενά της Ρεντίνας και στη Νέα Απολλωνία για να σταματήσει τον τουρκικό στρατό που ερχόταν από τη Δράμα και την Κωνσταντινούπολη.

Μετά τις ήττες στη Ρεντίνα και τα Βασιλικά οι επαναστάτες υποχώρησαν στη χερσόνησο της Κασσάνδρας και οχυρώθηκαν στην Ποτίδαια, όπου αντιστάθηκαν μέχρι τις 30 Οκτωβρίου. Μετά τη νίκη τους, οι Τούρκοι ρήμαξαν και λεηλάτησαν όλη τη Χαλκιδική, ενώ το Άγιο Όρος γλύτωσε χάρη σε πλούσιες δωροδοκίες των μοναστηριών σε Τούρκους αξιωματούχους.

101. Ποιος έγραψε τον Εθνικό μας Ύμνο;
Θεοφάνια, Α΄

Ο Διονύσιος Σολωμός σε ηλικία 25 ετών, το 1823, έγραψε στη Ζάκυνθο το ποίημα «Ύμνος εις την Ελευθερίαν». Περιγράφει τον αγώνα των επαναστατών για την ελευθερία, τις κακουχίες και τα μαρτύριά τους, αλλά και τους επικρίνει για τη δειχνοσύνη τους.

Το ποίημα τυπώθηκε το 1824 στο Μεσολόγγι και το 1825 μεταφράστηκε κι εκδόθηκε στα γαλλικά, τα αγγλικά και τα ιταλικά. Ο Νικόλαος Μάντζαρς, φίλος του Σολωμού, μελοποίησε τον Ύμνο, ο οποίος καθιερώθηκε ως εθνικός το 1864.

Είναι ο μεγαλύτερος εθνικός ύμνος στον κόσμο, καθώς αποτελείται από 158 στροφές (632 στίχους). Ωστόσο, μόνο οι πρώτες 24 στροφές έχουν καθιερωθεί ως ο Εθνικός Ύμνος της Ελλάδας κι από αυτές μόνο οι δύο πρώτες ψάλλονται στην έπαρση και την υποστογή της σημαίας και στις επίσημες τελετές.

102. Γιατί έχουμε δύο σχέδια σημαίας;

Κωνσταντίνος, Α΄

Στην ουσία δεν έχουμε 2 σχέδια σημαίας αλλά ένα που εξελίχθηκε με τον χρόνο. Το πρώτο έτος της Ελληνικής Επανάστασης το κάθε στρατιωτικό σώμα και το κάθε νησί έφερε τη δική του σημαία. Οι σημαίες ήταν συνήθως τριχρωμες (άσπρο- μαύρο - κόκκινο) και είχαν τα σύμβολα της Φιλικής Εταιρίας (φοίνικας, άγκυρα κ.α.).

Η σημαία με λευκό σταυρό σε μπλε φόντο υψώθηκε για πρώτη φορά από τον στόλο που με αρχηγό τον Γιάννη Σταθά και υπαρχηγό τον Νικοτσάρα πραγματοποιούσε επιδρομές στο βόρειο Αιγαίο το 1807.

Το 1978 αποφασίστηκε να καθιερωθεί η σημαία με τις 9 γαλανόλευκες γραμμές που συμβολίζουν τις συλλαβές της φράσης «ελευθερία ή θάνατος». Τα χρώματά της συμβολίζουν το γαλάζιο της θάλασσας του Αιγαίου και το λευκό των κυμάτων.

103. Γιατί οι Σουλιώτισσες έπεσαν στον γκρεμό;
Έγινε κάτι παρόμοιο στην Επανάσταση;
Κωνσταντίνος, Α΄

Πιθανώς οι Σουλιώτισσες που θα αιχμαλωτιζόνταν από τους Τούρκους θα σκοτώνονταν ή θα πωλούνταν ως δούλες. Γι' αυτό τον λόγο αποφάσισαν να πέσουν στον γκρεμό. Επιπρόσθετα, ένας βασικός παράγοντας που συνέβαλε στην απόφασή τους ήταν το γεγονός ότι δεν άντεχαν να ζουν σκλαβωμένες κι έτσι θεώρησαν πως ήταν προτιμότερο να χάσουν τη ζωή τους ελεύθερες. Παρόμοια περιστατικά συναντάμε συχνά κατά τη διάρκεια της Επανάστασης. Σε πολλές περιπτώσεις οι Έλληνες προτιμούσαν να πεθάνουν παρά να πέσουν στα χέρια των Τούρκων που μπορεί να τους σκότωναν, να τους βασάνιζαν, ή να τους πουλούσαν ως δούλους. Από όλα τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι το «Ελευθερία ή θάνατος» δεν ήταν μόνο λόγια.

104. Οι Τούρκοι έκαναν βασανιστήρια στους Έλληνες; Λουίζα, Ε2

Οι περισσότεροι έχουν στο μυαλό τους μια απλοϊκή εικόνα για την Επανάσταση του 1821. Δεν μπαίνουν όμως σε ιδιαίτερες λεπτομέρειες που αφορούν τη φρίκη και την κτηνωδία των στρατευμάτων του Σουλτάνου, όσον αφορά την ύπαρξη και εφευρετικότητα των βασανιστηρίων.

Η βαρβαρότητα είχε ξεκινήσει από τις πρώτες μέρες της Επανάστασης. Οι Τούρκοι για να εκφοβίσουν τους Έλληνες προχωρούσαν συστηματικά σε αγριότητες. Ο Ιμπραήμ πασάς της Αιγύπτου θεωρούνταν ικανός στρατηγός αλλά ήταν ταυτόχρονα απάνθρωπος έναντι των αιχμαλώτων.

Επίσης, πριν την Επανάσταση, ο Αλή πασάς των Ιωαννίνων διακατεχόταν από ακόμη μεγαλύτερη διαστροφή στα βασανιστήρια που υπέβαλε τους δύστυχους Έλληνες που έπεφταν στα χέρια του.

Δυστυχώς ένας πόλεμος έχει πολλά τέτοια περιστατικά...

105. Οι Έλληνες του Μεσολογγίου είχαν κάποιο σχέδιο για να ξεφύγουν; Γιατί τελικά δεν τα κατάφεραν;

Κατερίνα, Ε2

Τον Μάρτιο του 1826 τα τρόφιμα στο Μεσολόγγι εξαντλήθηκαν και βοήθεια δεν ερχόταν από πουθενά. Όταν στις 30 Μαρτίου ο Μιαούλης απέτυχε να ανεφοδιάσει την πόλη, οι αρχηγοί των πολιορκημένων αποφάσισαν να επιχειρήσουν έξοδο.

Σε συμβούλιο που έγινε αποφασίστηκε να χωριστούν οι πολεμιστές σε δύο ομάδες. Οι οικογένειες με τους αρματωμένους συγγενείς και 200 ακόμα στρατιώτες θα σχημάτιζαν μια τρίτη φάλαγγα, που θα βιάδιζε ανάμεσα στις άλλες δύο. Οι τραυματίες και οι γέροι θα έμεναν στην πόλη για να καθυστερήσουν τους Τούρκους όσο μπορούσαν, ενώ ο Καραϊσκάκης θα έστελνε άντρες για να βοηθήσουν αυτούς που θα έκαναν την Έξοδο.

Το σχέδιο όμως προδόθηκε στους εχθρούς, ενώ και η βοήθεια που τελικά ήρθε ήταν πολύ μικρή. Έτσι, από τους 3.000 πολεμιστές σώθηκαν περίπου 1.300, ενώ από τους 10.000 άμαχους γλύτωσαν περίπου 100. Οι υπόλοιποι είτε σκοτώθηκαν, είτε αιχμαλωτίστηκαν και πουλήθηκαν ως σκλάβοι.

106. Γιατί η Εξοδος του Μεσολογγίου συγκλόνισε τόσο πολύ;

Κατερίνα, Ε2

Στη διάρκεια της Επανάστασης πολλά ήταν τα τραγικά γεγονότα που συγκλόνισαν τόσο τους λαούς και τις κυβερνήσεις της Ευρώπης, όσο και τους Έλληνες επαναστάτες. Κανένα όμως στον βαθμό που το κατάφερε η Εξοδος του Μεσολογγίου.

Η πολιορκία του Μεσολογγίου ήταν ένα γεγονός γνωστό σε όλη την Ευρώπη. Οι πολιορκημένοι αντιστέκονταν με επιτυχία απέναντι σε έναν πολύ ισχυρότερο στρατό για πάνω από έναν χρόνο. Αυτό έδινε την ελπίδα στους επαναστάτες ότι θα μπορούσαν τελικά να κερδίσουν την ελευθερία τους, ενώ είχε προκαλέσει τεράστια εντύπωση στο εξωτερικό.

Η Εξοδος και η καταστροφή του Μεσολογγίου, από τη μία στερούσαν από τους Έλληνες ένα από τα τελευταία τους οχυρά κι έδειχναν ότι μπορεί τελικά και αυτή η Επανάσταση να αποτύχανε. Όμως στον υπόλοιπο κόσμο έδειχναν ότι οι Έλληνες, ακόμα και τα γυναικόπαιδα, προτιμούσαν να πεθάνουν παρά να βρεθούν ξανά υπόδουλοι των Τούρκων.

107. Ποιο είναι το μήνυμα της Επανάστασης του 1821;

Σήμερα που οι παγκόσμιες πολιτικές έχουν επηρεάσει κάθε πλευρά της ζωής μας, είναι ανάγκη να στρέψουμε την προσοχή μας στο 1821 ως σύμβολο ενός λαού που αντιστάθηκε στο ραγιαδισμό και τη μοιρολατρία. Ο λαός που δε γνωρίζει την ιστορία του γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης και χειραγωγείται εύκολα.

Σε καιρό ειρήνης όπως σήμερα, το πνεύμα του 1821 μπορεί και πρέπει να μας εμπνέει. Τα όνειρα και οι θυσίες των ηρώων μας, εξασφάλισαν σε ε-μάς τη δυνατότητα μιας πνευματικής ανύψωσης.

Στις μέρες μας γίνεται αγώνας για να σταθεί όρθια η κοινωνία. «Εis εσάς μένει να ισάσετε και να στολίσετε τον τόπο, όπου ημείς ελευθερώσαμε» είναι η παρακαταθήκη που μας άφησε ο Κολοκοτρώνης.

108. Πώς γίνεται οι Ελληνίδες να πολεμούσαν τόσο καλά, ενώ αρκετές από αυτές ήταν πλούσιες και μορφωμένες αρχόντισσες και είχαν μάθει να ζουν στη χλιδή;

Γενικά οι Έλληνες και οι Ελληνίδες του 1821 δεν ήταν εκπαιδευμένοι στρατιώτες γιατί στη συντριπτική τους πλειοψηφία ήταν είτε αγρότες είτε βοσκοί και δε διέθεταν καν όπλα. Οι περισσότεροι γνώριζαν μόνο τον κλεφτοπόλεμο. Ίσως ήξεραν να αντιμετωπίζουν τους κινδύνους στη θάλασσα, όπως για παράδειγμα τους πειρατές. Έτσι, η Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα όταν ανέλαβε την ηγεσία των караβιών της ήταν έτοιμη πολεμικά να ανταπεξέλθει, όπως όλοι οι Έλληνες. Γυναίκες, όπως η Μαντώ Μαυρογένους, ενώ θα μπορούσαν να έχουν μία πιο άνετη ζωή, ενέπνεαν τους υπόλοιπους βγαίνοντας μπροστά στις μάχες και πιστεύοντας ακράδαντα στο δίκαιο της Ελληνικής Επανάστασης.

109. Αφού η Ελλάδα ήταν ανεξάρτητο κράτος,
γιατί ο βασιλιάς Όθωνας επιλέχθηκε από τις
Μεγάλες Δυνάμεις;

Γιώργος, Στ1

Οι Μεγάλες Δυνάμεις κατά τη διάρκεια της επανάστασης του 1821 έδρασαν με βάση το δικό τους συμφέρον. Όταν η Ελλάδα έγινε ανεξάρτητο κράτος, η Αγγλία πρότεινε και οι άλλες δύο δυνάμεις δέχτηκαν, να κυβερνιέται το ελληνικό κράτος από μονάρχη. Επειδή όμως δεν ήταν δυνατόν να συμφωνήσουν σε κάποιο πρόσωπο, καθώς καθεμιά ήθελε στο θρόνο πρίγκιπα της εμπιστοσύνης της, συμφωνήθηκε πως το στέμμα θα προσφερόταν σε κάποιον που να μην είναι Άγγλος, Γάλλος ή Ρώσος. Έτσι λοιπόν στράφηκαν προς τη Γερμανία και συγκεκριμένα στο κρατίδιο της Βαυαρίας, όπου Βασιλιάς ήταν ο φιλέλληνας Λουδοβίκος Α'. Ο δευτερότοκος γιος του Λουδοβίκου ήταν ο Όθωνας, ο οποίος με τη συνθήκη της 7^{ης} Μαΐου 1832, ορίστηκε βασιλιάς της Ελλάδας σε ηλικία 17 ετών.

110. Αυτοί που έδωσαν τις περιουσίες τους στον Αγώνα δυσκολεύτηκαν να το κάνουν;

Κατερίνα, Ε1

Πολλοί ήταν οι Έλληνες μεγαλέμποροι, τραπεζίτες και πλοιοκτήτες που κατά τη διάρκεια της επανάστασης έδωσαν τις περιουσίες και τα υπάρχοντά τους, προκειμένου να βοηθήσουν στον δύσκολο αγώνα. Χαρακτηριστικά παραδείγματα: Γεώργιος Ανδρούτσος, (Σπέτσες): διέθεσε πλοία και χρήματα. Ιωάννης Παπαδιαμαντόπουλος (Πάτρα), ενίσχυσε τον αγώνα με τεράστια χρηματικά ποσά και σκοτώθηκε στην έξοδο του Μεσολογγίου. Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα (Σπέτσες), εξόπλιζε τον ελληνικό στόλο και ήταν πλοίαρχος σ' ένα από τα πλοία του. Μαντώ Μαυρογένους (Μύκονος), χρηματοδότησε τον αγώνα ξοδεύοντας όλη της την περιουσία και πέθανε πάλμπτωχη. Αυτοί και τόσοι άλλοι αγωνιστές, είχαν τέτοια πίστη στο ξεκίνημα και τον σκοπό αυτής της προσπάθειας, που δεν δυσκολεύτηκαν να προσφέρουν ό,τι πολύτιμο είχαν.

111. Πόσο δύσκολο ήταν να πολεμάει κανείς μια υπερδύναμη της εποχής;

Γιάννης, Ε1

Για πέντε περίπου αιώνες η Οθωμανική Αυτοκρατορία εξουσίαζε τη νοτιοανατολική Ευρώπη, τη Μ. Ασία, τη Μέση Ανατολή, την Αραβία και τη Β. Αφρική. Οι Οθωμανοί χάρη στην πολεμική τους τέχνη, τη δύναμη των όπλων τους και την ικανότητά τους, μπόρεσαν να κρατήσουν υπό την κυριαρχία τους πάνω από είκοσι σύγχρονα κράτη, μεταξύ των οποίων και την Ελλάδα. Από την ελληνική πλευρά έγιναν σε αυτό το διάστημα πάρα πολλές προσπάθειες ξεσηκωμού, οι περισσότερες χωρίς καμιά τύχη. Χωρίς οργάνωση, χωρίς συγκροτημένο στρατό, οπλισμό και δίχως τη βοήθεια ξένων δυνάμεων που μόνο υπόσχονταν, αλλά στο τέλος εγκατέλειπαν τους ξεσηκωμένους, οι εξεγέρσεις αυτές απέτυχαν και πνίγηκαν στο αίμα. Δεν ήταν λοιπόν καθόλου εύκολο να τολμήσει κανείς και να ξεσηκωθεί απέναντι σε μία υπερδύναμη της εποχής.

112. Πώς κατόρθωσε ο Κολοκοτρώνης να εμπυχώνει τους αγωνιστές;

Διονύσιος, Ε1

«Ελληνες, ο Θεός υπέγραψε για την ελευθερία της πατρίδος και δεν την παίρνει πίσω την υπογραφή του!», συνήθιζε να λέει και να εμπυχώνει τους Ελληνες αγωνιστές. Εμπύχωνε τα παλικάρια του τονίζοντας πως ο Θεός είναι μαζί τους. Έτσι, έχοντας την βοήθεια του Θεού, η νίκη τους ήταν βέβαιη. Επίσης τους έταζε και πολλά εφόδια και λάφυρα, που θα έπεφταν στα χέρια τους μετά τη νίκη, ώστε να δώσει ακόμη μεγαλύτερες ελπίδες.

Ο Κολοκοτρώνης κατόρθωσε με τη στάση του να γίνει στη συνείδηση του Έλληνα αγωνιστή το πρότυπο, η ιδανική μορφή του γενναίου αγωνιστή, του έξυπνου στρατηγού, του πατριώτη που ήξερε να αγωνιστεί σκληρά, με αυταπάρνηση, μεγαλοψυχία, ήθος, όραμα και πίστη στην πατρίδα και στη θρησκεία του. Με αυτές τις αρετές επιβαλλόταν, εμπύχωνε και καθοδηγούσε.

113. Ποιοι είναι οι Νεομάρτυρες;

Νεομάρτυρες ονομάζονται τα μέλη της Ορθόδοξης Εκκλησίας, τα οποία μαρτύρησαν την περίοδο της Τουρκοκρατίας (από την άλωση της Κωνσταντινούπολης έως την Επανάσταση περίπου του 1821) εξαιτίας της πίστης τους στον Χριστό. Ονομάστηκαν έτσι για να ξεχωρίζουν από τους πρώτους μάρτυρες της Εκκλησίας. Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, πολλοί χριστιανοί για να μην αλλοξοπιστήσουν, προτίμησαν το δρόμο του μαρτυρίου.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Αγία Φιλοθέη, που γεννήθηκε το 1522. Άσκησε φιλανθρωπικό, κοινωνικό, εκπαιδευτικό και εθνικό έργο στην τουρκοκρατούμενη τότε Αθήνα. Βασική επιδίωξη της μοναχής Φιλοθέης ήταν η τόνωση του ορθόδοξου ιδεώδους και η διατήρηση της ελληνικής συνείδησης.

Προς τιμή της Αγίας Φιλοθέης, το όνομά της έχει δοθεί σε περιοχή της Αθήνας και σε τουλάχιστον τρία ακόμα χωριά και οικισμούς.